

bitur loco. *Cyrrillus.* (a) Alio quoque modo non immerito recusabilem facit eum: decebat enim ipsum crucem suam accipere ad sequendum Dominum, & abrenuntiare præsentis vitæ affectibus: & hoc Dominus in eo reprehendit, non vituperans, sed corrigens.

Sequitur: *Et ait Jesus: Vulpes foveas habent, & volucres cali nidos; Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* *Theophylactus.* Quia enim viderat Dominum multum populam adducentem, putavit quod ab eis haberet pretium, & quod si ipse Dominum sequeretur, posset pecuniam congregare. *Beda* (cap. 41.) Unde dicitur ei: Quid me propter divitias, & lucra hujus sæculi cupis sequi, cum tantæ sim paupertatis, ut nec hospitium quidem habeam, & non meo utar lecto? *Chrysostomus.* (b) Aspice qualiter pauperatam quam Dominus docuerat, per opera demonstrat. Non erat ei mensa, non candellabrum, non domus, nec quicquam aliud talium. *Cyrrillus.* (c) (1) Mystica autem significatione vulpes, & volatilia cæli, malignas, & astutas potestates demonum vocat; quasi dicat: Quædam vulpes, & volatilia in te mansionem habent, qualiter Christus in te requiescet? Quid commune est luci, & tenebris? *Athanajus.* Vel in hoc Dominus magnitudinem sui muneris docet; quasi dicat: Omnia generabilia circumferibi possunt; Verbum vero Dei incomprehensibilis potestatis est; & ideo ne dicas: *Sequitur te quocumque ieris.* Ceterum si velis discipulus fieri, abdicæ irrationabilia: eo quod impossibile est eum qui moratur in irrationabilitate, Verbi discipulum fieri. *Ambrosius* (ubi supra.) Vel vulpes hæreticis comparat: salsax quippe animal, & insidijs semper intentum, rapinam fraudis exercet; nihil tutum, nihil otiosum, nihil patitur esse securum, eo quod intra (2) ipsa hospitia hominum prædam requirit. Ita sunt hæretici, qui domum sibi parare non norunt, sed circumscriptioibus suis (3) alios decipere conantur. Hoc animal neque mansuecit unquam: unde Apostolus ait ad Tit. 3. Hæreticum hominem (4) post unam correptionem devita. Volucres vero cæli frequenter ad nequitie spiritualis similitudinem deriuntur, & veluti nidos quosdam struunt in pectoribus improborum: & ideo dominante veritas in affectibus singulorum, nulla potest divinitatis esse possessio; ubi autem men-

(1) *Al.* Mystice (item Mystica) autem significatio. (2) *Al.* omittitur ipsa. (3) *Al.* desit alios. (4) *Ibi* post unam & secundam. (5) *Al.* omittitur enim. (6) *Al.* minimum tempus ducere decet: item minimum tempus ducere decet. *Nicolasus* habet. minimum temporis frustra ducere non decet.

EX EDIT. P. NICOL. (a) Ubi supra. (b) In Catena Græc. PP. (c) Ut supra.

tem probaverit innoviam, supra ipsam quodammodo vim suæ majestatis reclinat: quia profusiore quadam gratia bonorum pectoribus inscribitur. Sic igitur non videtur convenire rationi ut simplicem, fidelemque ipsum arbitremur qui Domini dignatione respicitur, cum indefessi famularum obsequium spondidisset. Sed Dominus non obsequium speciem, sed puritatem querit affectus; nec obsequium ejus admittitur ejus non probatur officium: circumspicimus etenim fidei debet esse hospitium, ne dum infidelibus nostræ domus interna referamus, in alienam perfidiam improvida credulitate laboramur. Itaque ut ad veritas Deum non cultus aspernantem esse, sed fraudis; qui repudiavit fraudulenterum, elegit innocentem: sequitur (5) enim. *Ait autem ad alterum: Sequere me.* Sed hoc dicit ei cujus patrem jam sciebat mortuum: unde sequitur: *Ille autem dixit Domine permittite mihi prius ire, & sepellire patrem meum.* *Beda* (super Domine permittite me prius ire.) Non discipulatum respuit; sed expleta primum paterni functis pietate, liberior assequi desiderat. *Ambrosius* (ubi supra à med.) Sed Dominus quos miseretur advocat: unde sequitur: *Dixitque Jesus: Sine ut mortui sepeliant mortuos suos; tu autem vade, & annuntia regnum Dei.* Cum religiosum humani corporis sepeliendi acceperimus officium, quomodo paterni quoque funeris sepultura prohibetur, nisi ut intelligas humana posthabenda divinis? Bonum studium, sed majus impedimentum: nam qui paritur studium, derivat affectum; qui dividit curam, differt profectum: ergo prius sunt obeunda quæ maxima; nam & Apostoli ne occuparentur studio dispensandi, ministris pauperibus ordinaverunt. *Chrysostomus* (hom. 34. in Matth. à med.) Quid autem magis necessarium paternis exequiis; quid facilius, cum non esset multum temporis dandum? Per hoc docemur quod (6) minime tempus frustra ducere decet, est mille cogentia sint; immo præferre spiritualia cunctis admodum necessariis. Diabolus enim insidit attentius, volens aliquem additum invenire; & si modicam summat negligentiam, magnam operatur pusillanimitatem. *Ambrosius* (ubi supra prope finem.) Non ergo paterni funeris sepultura prohibetur; sed necessitudinis generis divine religionis pietas antefertur. Illud confortibus relinquatur, hoc mandatur relicti. Quomodo autem

tem mortui sepellire mortuos possunt, nisi geminam hic intelligas mortem, unam naturæ, alteram culpæ? Est etiam mors tertia, in qua peccato morimur, Deo vivimus. *Chrysostomus* (hom. 28. in Matth. à med.) Cum ergo dixisset mortuos suos, ostendit hunc non esse mortuum ejus: puto enim de numero infidelium fuisse defunctum. *Ambrosius* (ubi sup. circa finem) Aut quia sepulcrum patens est guttur impiorum; memoria eorum abolenda præferitur quorum simul cum corpore meritum occidit: nec revocatur ab officio patris filius, sed fidelis à perfido communionem secernitur; non interdictum est muneris, sed religionis mysterium, (1) communionem nobis cum gentibus mortuis non futuram. *Cyrrillus.* (a) Vel aliter. Erat enim patet senectute gravatus. Putat autem honestum aliquid agere, dum proponeret observare ei debitam pietatem, secundum illud Exod. 20. Honoram patrem tuum, & matrem tuam. Unde ubi vocatus est ad evangelicum (2) ministerium, dicente Domino, *Sequere me.* quærebatur inducias quæ sufficere possent ad decrepiti patris sustentationem, dicens: *Permittite mihi prius ire, & sepellire patrem meum:* non quod defunctum patrem sepellire rogaret: neque enim Christus hoc agere volentem impedivisset; sed dixit *sepellire*, id est sustentare in senectute usque ad mortem. Sed Dominus ad eum dixit: *Sine ut mortui sepellire mortuos suos:* erant enim & alii curatores linea parentelæ astricti, sed ut æstimo, mortui, eo quod nondum Christo crederant. Hinc percipere quod preferenda sit pietas qua Deo tenemur, amoris parentum; quibus reverentiam exhibemus, quia per eos genui sumus; sed omnium Deus, cum non essemus, ad esse nos conduxit; parentes autem facti sunt ministri introitus ad esse. *Augustinus* de Con. Evang. (Lib. 2. cap. 23.) Hoc ergo dicebat Dominus illi cui dixerat: *Sequere me.* Alius vero discipulus

misit se in medio, cui nemo aliquid dixerat: unde sequitur: *Et alter ait: Sequar te Domine, sed primum permittite mihi ire, & renuntiare his qui domi sunt,* ne forte, quomodo fieri solet, querant me. *Cyrrillus.* (b) Imitanda autem hujusmodi promissio, & omni laude plena; sed querere renuntiare his qui domi sunt, licentiando se ab eis, ostendit quod utcumque divisus sit à Domino, (3) dum hoc non perfecte adire proposuerit mente: nam velle consulere proximos non consenturos huic proposito, indicat se utcumque, lavantem: propter quod Dominus hoc improbat. Sequitur: *Ait ad illum Jesus: Nemo mittens manum suam ad ararum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Apposuit manum aratro qui affectuosus est ad sequendum; tamen respicit retro qui dilationem petit, occasione redandi ad domum, & cum propinquis conferendi. *Augustinus* de Verbis Domini (serm. 7.) Quasi dicat ei: Vocate orientem, & tu attendis occidentem. *Beda* (cap. 41. in Luc.) Manum etiam cuilibet in aratrum mittere, est quasi quodam compunctionis instrumento, ligno, & ferro dominicæ passionis duritiam sui cordis atterere, atque ad serendos bonorum operum fructus aperire; quam si quis excolere incipiens cum uxore Læ ad ea quæ relinquerat, respiciens delectatur, futuri jam regni munere privatur. *Græcus.* (c) Crebri namque intuitus eorum quæ deserimus, propter consuetudinem trahunt ad retroacta: violentum enim quid visus est ad retinendum sibi. Nonne habitus ex usu, ex habitu vero natura innascitur? Naturam vero amovere, vel alterare difficile: nam & si paulisper declinet coacta, redit ad seipsam velociter. *Beda* (cap. 41. par. à fine.) Si autem secutus Dominum discipulus, quia vel domi, renuntiare velit arguitur, quid fiet illis qui nulla utilitatis gratia sepe visitant domos illorum quos in mundum reliquerunt?

(1) *Nicolaus* addit hoc est. (2) *Al.* mysterium. (3) *Al.* dum hoc perfecte adire, &c. P. *Nicolaus* legit qui hodie hoc, &c. ubi non minus de matris.

EX EDIT. P. NICOL. (a) Ubi supra. (b) Ibiem. (c) Id est Nilus Monachus in Catena Græc. PP.

(a) Post hæc autem designavit Dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem; & locum quo erat ipse venturus. Et dicebat illis: Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate autem dominum messis ut mittat operarios in messem suam.

(b) Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta, & neminem per viam salutaveritis.

(c) In quacumque domum intraveritis, primum dicit: Pax hinc domui; & si tibi

& in Filio Pater honoratur. *Augustinus* de Verbis Dom. (serm. 24.) Si autem sermo Dei ad vos quoque pervenit, & in eo loco vos contigit, videte ne spernatis nos, ne ad illum perveniat quod nobis feceritis. *Beda* (ubi supra.) Potest & ita intelligi. *Qui vos spernit, me spernit*; idest, qui non facit misericordiam uni de fratribus meis minimis, nec mihi facit. *Qui autem me spernit*, volens credere Filium Dei, spernit eum qui me misit: „ quia ego & Pater „ unum sumus: „ *Joan. 10. Titus*. Simul autem in hoc discipulos consolatur; quasi dicat: Non dicatis, Cur imus passuri contumelias? Accomodate linguam: ego praebeo gratiam, in me vestra redundat contumelia.

(e) *Cyrillus*. (a) Supra dictum est, quod Dominus misit discipulos gratia Spiritus Sancti insignitos, & facti praedicationis ministri potestatem super immundos spiritus acceperunt; nunc autem reversi consuetur honorantis eos potentiam: unde dicitur: *Reversi sunt autem septuaginta duo cum gaudio dicentes: Domine, etiam demonia subiiciuntur nobis in nomine tuo. Videbantur quidem gaudere magis quod facti sunt miraculorum auctores, quam quod facti essent praedicationis ministri. Erat autem melius eos gaudere in illis quos ceperant; sicut vocatis per ipsum dicit Paulus Philip. 4. „ Gaudium meum, & corona mea. „ Gregorius 24. Moralium (super illud Job. 32. „ Inspiratio „ Omnipotentis dat intelligentiam, „ cap. 7.) Mirum autem Dominus ut in discipulorum cordibus elationem premeret, iudicium ruinae retulit, quod ipse magister elationis accepit, ut in auctore superbiae discerent quid de elationis viro formidarent; unde sequitur: *Videbam satanam sicut fulgur de caelo cadentem.* (1) *Basiliius*. (b) Dicitur satanas, eo quod adversatur bono, hoc enim significat nomen Hebraicum; sed diabolus dicitur, eo quod cooperatur nobis in malo, & accusator sit. Natura ejus est incorporea, locus aereus. *Beda* (super illud, *Videbam satanam sicut fulgur*.) Non autem dicit, Modo video, sed Prius videbam, quando corruit. Quod autem ait, *Sicut fulgur*, vel praecipitem de supernis ad ima lapsum significat; vel quia dejectus adhuc transfiguratur se in Angelum lucis. *Titus*. Se autem dicit vidisse tamquam iudicem, qui novit incorporeorum passionum. Vel dicit, *Sicut fulgur*, quia natura fulgidus erat ut fulgur; sed factus est tenebrosus propter affectum, quia quod Deus fecit*

(1) *Al. Beda*. (2) *Al.* ab ultima virtute in extremam, &c. (3) *Al.* omittit voluptas. *Ex edit. P. Nicol.* (4) In Catena Graecorum PP. (b) In hom. quod Deus non sit auctor mali. (c) Adversus Eunomium Lib. 3. (d) In Catena Graec. PP. (e) In eadem Catena. (f) In Catena Graecorum PP. ex homiliis in Cant.

bonam, hoc ipse in se alteravit in malum. *Basiliius*. (c) Supernae enim virtutes non sunt naturaliter sanctae, sed secundum analogiam divini amoris mensuram sanctificationis fortuntur. Et sicut ferrum positum in igne non desinit esse ferrum, vehementi tamen flammæ unionem tam effectu, quam aspectu in ignem pertransit; sic & almae virtutes ex participatione ejus quod est naturaliter sanctum, insitam habent sanctificationem: neque enim cecidisset satanas, si natura fuisset insusceptibilis mali. *Cyrillus*. (d) Vel aliter. *Videbam satanam sicut fulgur de caelo cadentem*, idest (2) a suprema potentia in extremam fragilitatem. Nam ante Salvatoris adventum subegerat sibi orbem, & ab omnibus colebatur; sed cum unigenitum Verbum Dei de caelo descendit, corruit tamquam fulgur, quia conculcatur ab adorantibus Christum: unde sequitur: *Et ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones*. *Titus*. Serpentes quidem aliquando figuratim in deserto mordebant Judaeos, & necabant eos, eo quod infideles erant; venit autem qui serpentes illos perimeret aeneus serpens crucifixus, ut si quis credens in eum prospexerit, liberetur a moribus, & salvetur. *Chrysostomus*. (e) Deinde ne putaremus hoc dici de bestis, subiunxit: *Et supra omnem virtutem inimicem*. *Beda* (super *Dedi vobis potestatem*.) Hoc est omne genus immundorum spirituum de obsessis corporibus eiciendi: & quantum ad ipsos subdit: *Et nihil vobis nocet*; quamvis & ad litteram possit accipi: Paulus enim à viperâ in vasculum nihil mali patitur, & Joannes hausto veneno non laeditur. Hoc autem inter serpentes qui dente, & scorpiones qui cauda nocent, distat arbitror, quod serpentes aperte savientes, scorpiones clanculo insidiantes, vel homines, vel demones significant. Vel serpentes qui inchoandis virtutibus venena pravae persuasionis obijciunt; scorpiones qui consummatas virtutes ad finem vitare intendunt. *Theophylactus* (hoc loco.) Vel serpentes sunt qui visibiliter nocent: veluti fornicationis, & homicidii demon, qui vero invisibiliter nocent, scorpiones vocantur, sicut in vitis spiritualibus. *Gregorius* Nisenus. (f) Voluptas etiam serpens dicitur in Scriptura, cujus natura est quod si caput ejus muri stricturnam attigerit, totum sequens corpus ad se trahit: sic natura necessarium concessit homini domicilium; sed per hanc necessitatem aggreffiens (3) voluptas animam

mum ad immoderatum quemdam ornatum pervertit; ad hoc subsequentem avaritiam trahit, quam impudicitia sequitur, idest ultimum membrum, & cauda bestialitatis. Sed quemadmodum non est per caudam serpentem retrahi, sic non est incipiendum ab ultimis ad evellendum voluptates, nisi quis priorem adicium (1) obtulerit malitia. *Athanasius* (in serm. de Passione, & Cruce.) Deludunt autem nunc per Christi virtutem pueri voluptatem, quae quondam seducebat grandævos; & virgines perseverant conculcantes serpentinae voluptatis fallacias. Sed & quidam ipsum aculeum scorpionis, idest diaboli, conculcantes, scilicet mortem, non timentur interitum; verbi gratia, martyres facti; plerique vero postpositis terrenis libero gressu conversantur in caelis, principem aeris non timentes. *Titus*. Sed quia laetitia qua eos laetabat, inanem gloriam sapiebat: gaudebant enim quod quasi sublimes effecti, terribiles hominibus, & demonibus erant: ideo Dominus subiungit: *Verumtamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus subiiciuntur vobis*. *Beda* (cap. 42. in Luc.) De subjectione spirituum, cum caro sint, gaudere prohibentur, quia spiritus eijcere, sicut & virtutes alias facere, interdum non est ejus meriti qui operatur; sed invocatio nominis Christi hoc agit ad condemnationem eorum qui invocant, vel ad utilitatem eorum qui vident, & audiunt. *Cyrillus*. (a) Sed cur, Domine, non finis laetari in honoribus à te collatis, cum scriptum sit Psalm. 88. „ In nomine tuo exultabunt tota die? „ Sed Dominus eos ad majus gaudium erigit: unde subdit: *Gaudete autem, quia nomina vestra scripta sunt in caelis*. *Beda* (ubi supra in fin.) Quasi dicat: Non oportet vos de demonum humiliatione, sed de vestra sublimatione gaudere. Salubriter autem intelligendum est, quod si ve caelestia, si ve terrestria quis opera gesserit, per hoc quasi litteris annotatus apud Dei memoriam sit aeternaliter affixus. *Theophylactus* (super *Quia nomina vestra scripta sunt*.) Scripta sunt enim nomina sanctorum in libro vitae, non (2) in caelo, sed memoria Dei, & gratia. Et diabolus quidem desuper cadit; homines vero inferius existentes superius ascribuntur in caelis. *Basiliius*. (b) Quidam autem sunt qui scribuntur quidem non in vita, sed

S. Thom. Oper. Tom. IX.
(1) *Al.* obtulerit. (2) *Al.* in caelo. (3) *Al.* propter plurimum. (4) *Al.* filii patris pater est.

Ex edit. Nicol. (a) In eadem Catena. (b) In Esai. 4. super illud vers. 3. *Sanctus vocabitur omnis qui scriptus est in vita in Hierusalem.* (c) Ubi supra. (d) Ibidem. (e) In Matth. (f) In Catena Graecorum PP. Habetur apud illum partim oratione contra Sabelli gregales, quo ad priorem appendicem, partim orat. contra gentes, & secundum aliam inscriptionem contra idola, quo ad posteriorem.

secundum Hieremiam in terra, ut secundum hoc intelligatur duplex quaedam desertio, horum quidem ad vitam, illorum ad perditionem. Quod autem dicitur Psalm. 68. „ *Deleantur*, tur de libro viventium, „ intelligitur de his qui digni putabantur in libro Dei conscribi: & secundum hoc fieri dicitur scripturae mutatio, quando à virtute delabuntur in peccatum; vel è contra.

(f) *Theophylactus* (hoc loco.) Sicut benignus pater videns filios suos dirigi, gaudet; sic & Christus exultat, quod Apostoli tantis bonis facti sunt digni: unde dicitur: *In ipsa autem hora exultavit in Spiritu Sancto*. *Cyrillus*. (c) Inspexit quidem per spiritus operationem quam Apostolis tradidit, (3) plurimum acquisitionem: unde in Spiritu Sancto laetatus dicitur, idest in effectibus, qui per Spiritum Sanctum proveniunt: quasi enim amator hominum, gaudii deputabat materiam conversionem errantium; & de quo gratias agit: unde sequitur: *Confiteor tibi Pater Domine caeli & terrae*. *Beda* (cap. 43. in Luc. in initio.) Confessio non semper penitentiam, sed & gratiarum actionem significat, ut in Psalmis saepissime legimus. *Cyrillus*. (d) Ecce autem, inquit illi quorum corda perversa sunt, gratias refert Filius Patri tamquam minor. Sed quid impedit consubstantiali Filium laudare proprium Genitorem, mundum salvantem per eum? Quod si confessio confessionis causa hunc esse minorem, aspice quod vocat eum Patrem suum, & Dominum caeli & terrae. *Titus*. (e) Alia enim per Christum ex non entibus producta sunt; sed solus ipse incomprehensibiliter à Patre est genitus: solus enim Unigeniti tamquam veri (4) filii naturaliter Pater est: unde solus Patri dicit, *Confiteor tibi Pater*; hoc est, glorifico te. Nec mireris si Patrem Filium glorificat: tota enim hypostasis Unigeniti, Genitoris est gloria: nam quae facta sunt, & caelum, & Angeli, gloria sunt creatoris; verum, quia haec nimis infime sita sunt respectu dignitatis ipsius, solus Filius, cum Deus perfecte sit similis genitro, perfecte glorificat Patrem. *Athanasius*. (f) Novimus etiam sapius Salvatorem humana proferre, habet enim adjunctam humanitatem divinitas; nec tamen propter corporis tegimen Deum ignores. Sed quid respondent

R 2

cum eo Deus Pater omnibus dominatur. *Chryso-
stomus* (hom. 33. in Math.) Multiplicavit
autem postmodum eos; non addens ad nume-
rum, sed concedens virtutem. Innuat autem
quam magnum donum est operarios mitti in
messim divinam per hoc quod dicit, domi-
num messis super hoc esse rogandum. *Grego-
rius* (hom. 17. in Evang.) Per hoc etiam in-
ducendi sunt subditi, ut pro suis pastoribus
rogent, ut digna eis operari valeant, nec ab
exhortatione torpeat lingua: sæpe enim pro sua
nequitia prædicantium restringitur lingua; sæ-
pe vero ex subjectorum culpa agitur ut eis qui
præfunt, prædicationis sermo subtrahatur.
(b) *Cyrillus*. (a) Narrat Lucas consequen-
ter, septuaginta discipulos vendicasse sibi à
Christo apostolicam eruditionem, modestiam,
innocentiam, æquitatem, nihilque mundano-
rum sacris prædicationibus præferre, aspirare
autem adeo ad fortitudinem mentis ut nullum
retribilem formident, neque ipsam mortem: un-
de dicit: *Ita*. *Chrysostomus* (homil. 34. in Mat-
th.) Erat enim inter omnia pericula eorum so-
latium virtus mittentis eos; & ideo dicit: *Ece
ego mitto vos*; quasi dicat: hoc sufficit ad
consolationem vestram, hoc sufficit ad speran-
dum, & non timendum supervenientia mala,
quæ significat subdens: *Sicut agnos inter lupos*.
Isidorus Abbas (b) Denotans simplicitatem, &
innocentiam: nam debaccantes, & sua enor-
mitate injuriantes nature, non agnos appellat,
sed hados. *Ambrosius* (Lib. 7. tit. de missione
discipulorum.) Contraria autem sunt sibi ista
animalia, ut alia ab aliis devorentur, scilicet
agni à lupis; sed bonus pastor lupos gregi suo
timere non novit: ideoque isti discipuli non
in prædam, sed ad gratiam diriguntur: solici-
tudo enim pastoris boni efficit ut lupi in agnos
audere nihil possint. Mittit ergo agnos inter
lupos, ut completeretur illud: *Eccl. 65.* Tunc
lupi, & agni simul pascuntur. *Chrysostomus*.
(c) Hoc enim fuit manifestum indicium præ-
clari triumphi, ut circumdati essent discipuli
Christi ab hostibus, quasi agni inter lupos; eos
tamen converterent. *Beda*. Vel specialiter lu-
pos vocat scribas, & phariseos, qui sunt cle-
rici Judæorum. *Ambrosius* (ubi supra.) Vel lu-
pis sunt hæretici comparandi: lupi enim bel-
tæ sunt quæ insidiantur ovilibus, & circa pas-
torales versantur easas. Habitacula domorum
intrare non audent; somnum canunt, absen-
tiam, aut desidiâ pastorum explorant; ovium

(1) *Al.* inculare. (2) *Al.* in Pastor. (3) *Al.* dum videri. (4) *Al.* honoribus.
Ex edit. P. Nicol. (a) *Ibid.* (b) In Cat. Græc. PP. Hoc quod subditur desumptum est
ex Isidoro Pelisibæ Lib. 1. epist. 438. quæ Timotheo inscribitur; est alia occasione qua hic
(c) Hom. 34. in Math. (d) Orat. 1.

existant quod non minus propter vitæ medium
quam propter eorum verbum Evangelium pro-
ficiat. *Gregorius* (hom. 17. (1) in Evang.) Tanta
enim prædicatorum debet esse in Deo fidu-
cia ut præsentis vitæ sumptibus quamvis non
provideant, tamen sibi hos non desesse certissi-
me sciant: ne dum mens ejus occupatur ad
temporalia, minus aliis provideat æterna. *Cy-
rillus*. (a) Sic igitur præceperat nec de ipso sub-
jecto curam habere, cum dixerat: *Mitto vos
sicut agnos inter lupos*. Nec etiam concessit
sollicitos esse erga extrinseca corpori, cum dixit:
Nolite portare sacculum, neque peram. Nec etiam
concessit portare aliquid eorum quæ nondum
unita sunt corpori: unde subdit, *Neque calce-
amenta*. Non solum autem sacculum, & per-
ram portare prohibuit, sed nec aliquam studii
distractionem permisit assumere quos nec ab
obstantium salutatione distrahi voluit: unde
subdit: *Et neminem per viam salutaveritis*: quod
& dudum ab Eliseo dictum fuit; quasi dicat:
Recto tramite ad opus procedite, non alter-
nantes benedictionibus benedictiones: damnium
enim est expendere tempus prædicationibus
competens. *Ambrosius* (Lib. 7. cap. de prohibi-
tione saluandi in foro.) Non ergo hæc Dominus
prohibuit, quod benevolentie displiceret offi-
cium, sed quod postequendæ devotionis inten-
tio plus placeret. *Gregorius Nazianzenus* (b) Man-
davit etiam hoc eis: Dominus ad verbi gloriam,
ne videretur in eis magis vigere blanditias; vo-
luit etiam eos non esse sollicitos in verbis alle-
niis. *Gregorius* in hom. (17. in Evang.) Hæc au-
tem verba si quis etiam per allegoriam velit in-
telligi, pecunia clausa in sacculo est sapientia
occulta. Qui igitur sapientie verbum habet,
& hoc erogare proximo negligit, quasi pecu-
niam in sacculo ligatam tenet. Per mortem ve-
ro, onera sæculi, per calcamenta mortuorum
operum exempla significantur. Qui ergo offi-
cium prædicationis suscipit, dignum non est
ut onus sæcularium negotiorum portet, ne dum
hoc ejus colla deprimit, ad prædicanda cæ-
lestia non assurgat: nec debet stultorum ope-
rum exempla conspiciere, ne sua opera quasi
ex mortuis pellibus credat munire; ne scilicet
quia alios talia fecisse considerat, se etiam fa-
cere licenter putet. *Ambrosius*. (de missione dis-
cipul. ad prædicandum.) Nihil etiam Domi-
nus in nobis mortale vult esse. Mortale enim,
atque terrenum calcementum Moyses jubetur
solvere, cum mitteretur ad populum liberan-

S. Th. Op. Tom. IX.
(1) *Al.* in Ezech. (2) *Al.* corrigi P. Nicolai quasi dicat: Omnes alloquimini, majores &c.
(3) *Al.* vestra.
Ex edit. P. Nicol. (a) *Uti supra.* (b) In Catena Græc. PP. (c) In epist. ad Coloss. 3. & in
Catena Græca. (d) *Uti supra* in Cat. Græc. & in Psalm. 124.

dum. Quod si quem mover qua ratione in Ægypto
calceati jubantur edere agnum, Aposto-
li autem sine calcamento ad prædicandum
Evangelium diriguntur; is considerare debet,
quia in Ægypto positus debet adhuc morsus
cavere serpentis, multa enim venena in Ægypto
& qui typo pascha celebrat, patere potest vul-
neri; qui autem minister est veritatis, venena
non trepidat. *Gregorius* in hom. (17. in Evang.)
Omnis autem qui salutat in via, ex occasione
salutat itineris, non ex studio optandæ salutis.
Qui igitur non amore æternæ Patriæ, sed præ-
miorum ambitu salutem audientibus prædicat,
quasi in itinere salutat: quia ex occasione, &
non ex intentione salutem audientibus exoptat.
(c) *Chrysostomus*. (c) Bonorum omnium ma-
ter pax est, sine qua cetera inania sunt: pro-
pter quod Dominus discipulis intrantibus domos,
illico pacem jussit proferre tanquam bonorum
indicium, dicens: *In quancumque domum in-
traveritis, primum dicite, Pax huic domui*. *Ambro-
sius* (ubi supra.) Ut scilicet pacis proferam
nuntium, ipse primus ingressus pacis benedictio-
ne celebratur. *Chrysostomus*. (d) Unde Pon-
tifex Ecclesiæ tradit eam, dicens: Pax vobis.
Implorant autem pacem sancti, non solum
eam quæ versatur inter homines ad invicem,
sed & eam quæ pertinet ad nos ipsos: nam
sæptus in pectore bellum gerimus, & nullo
molestante turbamur, nec non prava desideria
contra nos crebro insurgunt. *Titus*. Dicitur au-
tem, *Pax huic domui*, scilicet habitantibus do-
mum: (2) omnes alloquantur, majores pari-
ter, & minores; neque cum indignis vestra
salutatio dirigetur: unde subditur: *Et si ibi fue-
rit filius pacis, requiescet super illum pax vestra*;
quasi dicat: Vos quidem proferetis ver-
bum, res autem pacis applicabitur meo judi-
cio, ubicumque dignum esse videbitur. Si quis
autem non sit dignus, non estis delusi, nec ver-
borum vestrorum gratia perit; immo recipi-
atur ad vos; & hoc est quod subditur: *Si au-
tem, ad vos revertetur*. *Gregorius*. Pax enim quæ
ab ore prædicatoris offertur, aut requiescet in
domo, si in ea fuerit: quicumque prædelinatus
ad vitam, & cælestem verbum sequitur, quod
audit; aut si nullus audire voluerit, ipse præ-
dicator sine fructu non erit, quia ad eum pax
revertitur, dum ei à Domino pro labore sui
operis merces recompenfatur. Si autem pax (3)
nostra recipitur, dignum est ut ab eis terrena
stipendia consequamur, quibus patriæ cælestis

tis præmia offerimus: unde sequitur: *In eadem autem domo manete edentes, & bibentes quæ apud illos sunt.* Ecce qui peram, & sacculum portare prohibuit, sumptus, & alimenta ex eadem prædicatione concedit. *Chr. Iosifus.* (a) Sed ne aliquis diceret, Consumo res proprias parando advenis mensam, illum primo intrantem facit tibi pacis donum offerre, cui nihil est æquale, ut scias te majora quam des, suscipere. *Titus.* Vel aliter continua. Quia non estis constituti iudices eorum qui sunt digni, vel indigni, edatis, & bibatis quæ vobis offeruntur ab eis. Dimitte autem mihi eorum qui vos recipiunt examen; nisi vobis quoque sit notum non esse ibi filium pacis: tunc enim fortassis retrocedere debetis. *Theophylactus.* Vide igitur qualiter discipulos mendicare instituit, & pro pretio eos nutrimentum habere voluit: nam subditur: *Dignus est enim operarius mercede sua.* *Gregorius* (hom. 17. in Evang.) Sunt enim jam de mercede operarii, ipsa alimenta sustentationis, ut hic merces de labore prædicationis inchoetur, quæ illic de veritatis visione perficitur. Qua in re considerandum est, quod uni nostro operi duæ mercedes debentur: una in via, quæ nos in labore sustentat; alia in patria, quæ nos in resurrectione remunerat. Merces itaque quæ in præsentia recipitur, hoc in nobis debet agere ut ad sequentem mercedem robustius tendatur. Verus ergo quisque prædicator non ideo prædicare debet ut in hoc tempore mercedem accipiat; sed ideo mercedem recipere ut prædicare valeat. Quisque namque ideo prædicare valet, ut hic laudis, vel muneris mercedem recipiat, æterna mercede se privat. *Ambrosius.* (Lib. & tit. ut sup. cir. fin.) Subditur virtus alia, ne de domo in domum: quis vaga facilitate demigret: sequitur enim: *Nolite transire de domo in domum: ut scilicet amore hospitali servemus constantiam, neque aliquam amicitiam necessitudinem facile resolvamus.* *Beda* (super in quamcumque domum intraveritis.) Descripto autem diversæ domus hospitio, quid jam in civitatibus agere debeant docet, piis scilicet in omnibus societate secerni: unde sequitur: *Et in quamcumque civitatem intraveritis, & si sepeverint vos manducate quæ apponuntur vobis.* *Theophylactus* (hoc loco.) Quamvis modica existant, & vilia, nihil amplius inquirentes. Denuntiat etiam eis ut operantes miracula homines ad (1) suas prædicationes attraherent: un-

(1) Al. omittitur suas. (2) Al. deest qui.

EX EDIT. P. NICOL. (a) Ubi supra. (b) In Catena Græc. PP. (c) In Catena Græc. PP. In Origene non occurrit, sed ejus parum habet Theophylactus.

de subdit: *Et curate infirmos qui in illa sunt, & dicit illis: Appropinquavit in vos regnum Dei.* Si enim prius curaveritis, deinde docueritis, prosperabitur sermo, & homines credent regnum Dei appropinquare: non enim curarent, nisi hoc aliqua virtus divina perficeret. Sed etiam cum secundum animam curantur, appropinquat in eos regnum Dei, quod longe est ab eo cui dominatur peccatum. *Chr. Iosifus* (hom. 33. in Matth.) Vide autem dignitatem Apostolorum: nihil sensibile monentur proferre, qualia (2) qui circa Moysen, & Prophetas, scilicet bona terrena, sed quædam nova, & mirabilia, scilicet regnum Dei. *Maximus.* (b) Dicitur autem, *Appropinquavit*, non ut ostendat temporis breviteratem, neque enim regnum Dei venit cum observatione; sed ostendit dispositionem hominum ad regnum Dei; quod quidem potentia est in omnibus credentibus, actu vero in his qui respuant corporalem vitam, & solam eligunt spirituales, qui dicere possunt: „Vivo autem non ego, sed vivit in me Christus.“ *Galat. 1. Ambrosius* (Lib. & tit. ut supra.) Deinde docet executiendum de pedibus pulverem, si quis recipiendos civitatis hospitio non putaverit, dicens: *In quamcumque civitatem intraveritis, & non receperint vos, exeuntes in plateas ejus, dicite: Etiam pulverem pedum, qui adhaesit nobis de civitate vestra, extergimus in vos.* *Beda* (cap. 46. in Luc.) Vel ad contestationem terreni laboris, quem pro illis inaniter suscepimus, vel ut ostendatur usque adeo se ab ipsis nihil terrenum querere ut etiam pulverem de terra eorum non sibi pariantur adherere. Vel per pedes ipsum opus, & incessus prædicationis significatur; pulvis vero quo asperguntur, terrena levitas est cogitationis à qua & summi doctores immunes esse nequeunt. Qui ergo spreverint doctrinam, labores, & pericula docentium, ad testimonium suæ damnationis inflectunt. *Origenes.* (c) Extergendo ergo pulverem pedum in eos, quodammodo dicunt: Pulvis peccatorum vestrorum merito veniet super vos. Et attende, quod quæcumque civitates non suscipiunt Apostolos, sanamque doctrinam, habent plateas, juxta illud Matth. 7., „Lata est via quæ ducit ad perditionem.“ *Theophylactus* (hoc loco.) Et sicut recipientibus Apostolos appropinquare regnum Dei dicitur in beneficium, sic non recipientibus in præjudicium: unde subdit: *Tamen hoc scitote, quia appropinquavit regnum Dei:*

Dei: sicut adventus Regis est quibusdam ad penam, quibusdam vero ad honorem: unde de eorum pena subditur: *Dico autem vobis, quia Sodoma in illa die remissius erit, quam illi civitati? Eusebius.* (a) Nam in civitate Sodomitarum non carnerunt Angeli hospitio; sed Lot inventus est dignus eos hospitari. Si ergo ad accessum discipulorum, nec unus invenietur in civitate qui eos recipiat, quomodo non pejor erit civitate Sodomorum? Hic sermo docebat eos audacter aggredi regulam pauperum: non enim posset consistere civitas, & villa, nec vicus, sine aliquo incolâ noto Deo: nam nec Sodoma subsisteret non reperto Lot, quo recedente tota repente periit. *Beda* (cap. 42. in Luc.) Sodomitarum quoque ipsi, etiam (1) inhospitales fuerint inter cetera carnis, animæque flagitia, nulli tamen apud eos tales hospites, quales Apostoli reperti sunt: & Lot quidem aspectu, & auditu justus erat, non tamen ibi aliquid docuisse, aut signa fecisse perhibetur.

(d) *Ambrosius* (Lib. 7. in Lucam de condemnatione contem. Evan.) Docet Dominus graviore pœnæ obnoxios fore qui Evangelium non sequendum quam qui legem judicaverint esse solvendam, dicens: *Vae tibi Corozaim, vae tibi Bethsaida.* *Beda* (cap. 42. in Luc.) Corozaim, Bethsaida, & Capharnaum, Tiberias quoque, quam Joannes nominat, civitates sunt Galilææ, sitæ in litore lacus Genesareth, qui ab Evangelistis mare Galilææ, vel Tiberiadis appellatur. Plangit ergo Dominus has civitates, quæ post tanta miracula, acque virtutes non penituerunt, peioresque sunt Genilibus naturale tantum jus dissipantibus: quia post descripta legis contemptum, Filium quoque Dei, & gloriam ejus spernere non timuerunt: unde sequitur: *Quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes quæ in vobis factæ sunt, olim in cilicio, & cinere sedentes penitissent.* In cilicio; quod de pilis caprarum contextitur, asperam peccati pungentis memoriam significat; in cinere autem mortis considerationem, per quam in pulverem redigimur, demonstrat. Porro in sessione humilitatem propriæ conscientie significat. Impletum autem videmus hodie (2) dictum Salvarioris: quia Corozaim, & Bethsaida præsentem Domino credere noluerunt; Ty-

rus autem, & Sidon & quondam David, 30 Salomoni amici fuere, & post evangelizantibus Christi credere discipulis. *Chr. Iosifus* (b) (hom. 38. in Matth.) Deplorat autem Dominus has civitates ad nostrum exemplum, eo quod effusio lacrymarum, & gemitus amarus super patientes insensibilitatem doloris, non modicum antidotum est & ad correctionem patientium, & ad remedium ingemiscientium super eos. Non solum autem per deplorationem inducit eos ad bonum, sed etiam per terrorem: unde sequitur: *Verumtamen Tyro, & Sidoni remissius erit, quam vobis in judicio.* Hoc & nos audire debemus: non enim solum illis, sed etiam nobis pejus judicium statuit, nisi ceperimus intrantes ad nos hospites: quorum pulverem præcepit extergere. Cum autem plurima signa fecisset Dominus in Capharnaum, (3) & eum ipsa incolam habuisset, videbatur super alias civitates exaltata; sed propter incredulitatem cecidit in ruinam: unde sequitur: *Et tu Capharnaum usque in caelum exaltata: usque ad infernum demergeris:* ut scilicet judicium sit proportionabile honori. *Beda* (cap. 42.) Duplex autem in hac sententia sensus est. Vel ideo ad infernum demergeris, quia contra prædicationem meam superbilissime restitisti, ut scilicet intelligatur in caelum exaltata per superbiam: vel ideo quia exaltata usque ad caelum meo hospitio, & meis signis, majoribus plecteris supplicis, quia his quoque credere noluit. Et ne quis putaret hanc inceptationem vel tantummodo civitatibus, vel personis convenire quæ Dominum in carne videntes spernabant, & non omnibus qui hodie quoque Evangelii verba despiciunt; consequenter adiunxit, dicens: *Qui vos audit, me audit.* *Cyrillus.* (c) Per quod docet, quicquid per sanctos Apostolos dicit, acceptandum esse: quia qui illos audit, Christum audit. Inevitabilis ergo pœna hæreticis imminet, qui Apostolorum negligunt verba: sequitur enim: *Et qui vos spernit, me spernit.* *Beda* (super Qui vos spernit.) Ut scilicet in audiendo quicquid, vel spernendo Evangelii prædicationem, non viles qualque personas, sed Dominum Salvatorem, immo ipsum Patrem spernere se, vel audire diceret: nam sequitur: *Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me:* quia in discipulo magister auditur,

(1) P. Nicolai habet contrario sensu hospitales. (2) Al. dictum scilicet. (3) Al. & eam incolam.

EX EDIT. P. NICOL. (a) In eadem Catena. (b) In Catena Græc. PP. ex homilia quod regulares femine viris cohabitare non debeant. Ut ex eodem loco cum sequentibus appendicibus prius consule notabatur, scilicet hom. 38. in Matth. ut vides; quod apponendum est vocibus. Non solum autem, &c. quæ admodum habet Nicolai. (c) In Catena Græcorum Patrum.

in hoc qui volunt subsistentiam esse mali, formant vero sibi Deum alium à vero Patre Christi, & hunc dicunt esse unigenitum mali creatorem, & nequitia principem, nec non mundialis machinæ conditorem, ait autem Dominus approbans verba Moyfi: *Consteo tibi Pater Domine celi, & terræ.* Epiphanius (a) Editum vero à Marcione Evangelium habet, *eucharisto*, idest *gratias ago tibi Domine celi*; tacens quod dicitur *Pater, & quod dicitur & terræ*, ne videatur Christus opificem celi & terræ (1) habere patrem suum. Redarguitur autem, quia idem paulo infra habet, *Ita Pater.* Ambrosius (Lib. 7. in Luc. cap. de condemnatione contemptorum Evang.) Postremo aperit cæleste mysterium, quo placuit Deo ut parvulus, magis quam prudentibus mundi, suam gratiam revelaret: unde sequitur: *Quod abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & revelasti ea parvulis.* Theophylactus. Potest sic distingui ut dicatur, *A sapientibus*, idest à pharisæis, & scribis legem interpretantibus, & prudentibus, idest ab his qui à scribis fuerant docti: sapiens enim est qui docet, prudens vero qui docetur. Parvulus vero vocat Dominus suos discipulos, quos non legis doctores, sed de turba, & plicatores elegit, qui sunt vocati parvuli, quasi non malevoli. Ambrosius (ubi supra ante medium.) Vel parvulum hic accipiamus qui se exaltare non noverit, & phalaris sermonibus artem suæ jactare prudentiæ; quod pharisæi plerique faciunt. Beda (cap. 43. in Luc.) Gratias igitur agit, quod Apostolis quasi parvulis adventus sui aperuit sacramenta, quæ ignoraverunt scribæ, & pharisæi, qui sibi sapientes videntur, & in conspectu suo prudentes, Theophylactus. Abscondita igitur sunt mysteria ab his qui putant se esse sapientes, & non sunt: nam si essent, eis revelata fuissent. Beda (cap. 43. parum à principio.) Unde sapientibus, & prudentibus, non insipientes, & hebetes, sed parvulus, idest humiles apposuit, ut probaret se tumore damnasse, non acumen. Origenes (b) Sensus enim defectus præparatio fit superveniens perfectionis: qui enim non sentit quod careat vero bono, propter bonum præsens quod sibi inesse videtur, vero bono privatur. Chrysostomus (hom. 39. in Matth.) Non autem letatur, & gratias agit, quod Dei mys-

(1) *Al.* esse. Sed aliter esserunt totam hanc Epiphani appendicem quatuor toties citata editione: sic enim legunt. Editum autem à Marcione Evangelium habet: *Regrator tibi Domine celi*; tacens quod dicitur *& terræ*, & quod dicitur *Pater*, ne intelligatur quod vocat Christus Patrem creatorem celi & terræ. (2) *Al.* carpetur. (3) *Al.* Augustinus.

Ex edit. P. NICOL. (a) In eadem Catena Græc. Notatur sine ullo indice, sed colligitur ex Lib. 1. adversus hæreses. (b) In Catena Græc. PP. (c) 25. Mor. cap. 13. vel in antiq. codd. cap. 18. fuget illud Job 4. *Ipsa concedente pacem, quis est qui condemnet?*

teria latebant scribas, & pharisæos: hæc enim non erat materia alacritatis, sed genitius; sed de hoc gratias agit, quia quod sapientes non noverant, hi noverunt. Gratias autem super hoc agit Patri, cum quo ipse simul hoc facit, ostendens nimiam dilectionem qua diligit nos. Offerdit autem consequenter, quod huius rei causa prima, voluntas sua sit, & Patris, qui propria voluntate hoc agebat: unde sequitur: *Etiam Pater, quia se placitum fuit ante te.* Gregorius. (c) His verbis exempla humilitatis accipimus, ne temere discutere superna consilia de aliorum vocatione, aliorumve repulsionem præsumamus: injustum enim esse non potest quod placuit justo. In cunctis ergo quæ exterius disponuntur, aperta causa rationis est occultæ justitiæ voluntatis. Chrysostomus (hom. 39. in Matth. ante med.) Cum vero dixisset, *Consteo tibi, quia revelasti ea parvulis*, ne putares quod ipse Christus hæc virtute privatus non posset hoc facere, subjungit: *Omnia tradita sunt mihi à Patre meo.* Athanasius. Hoc non recte intelligentes Arri sequaces delirant in Dominum dicentes: Si data sunt ei omnia, idest dominium creaturæ, fuit tempus quo ea non habuit, & sic non est de substantia Patris: nam si esset, non esset ei opus recipere. Sed ex hoc magis dementia eorum (2) carpitur. Si enim priusquam recepisset vacabat creaturæ à Verbo, qualiter salvabitur illud ad Coloss. 1. 1. Omnia in eo consistunt? Ceterum si simul postquam facta est creatura, tota fuit tradita ei, non erat opus tradere, per ipsum namque facta sunt omnia. Non ergo, ut ipsi putant, significatur hic creaturæ dominium; immo significativum est hoc verbum factæ dispensationis in carne: postquam enim homo peccavit, perturbata sunt omnia: unde Verbum caro factum est, ut omnia restauraret. Data sunt ergo ei omnia, non quia potestate careret, sed ut Salvator emendet universa; ut sicut per Verbum omnia in principio introducta sunt in esse, ita cum Verbum caro factum est, in ipso omnia restaurantur. Beda (cap. 43. in Luc.) Vel dicit, omnia sibi tradita, non mundi elementa, sed hi quibus parvulus spiriuit sacramenta filii Pater revelavit, & de quorum salute, cum hæc loqueretur, exultavit. (3) Ambrosius (ubi supra.) Vel cum omnia Je-

gis.

gis, omnipotentem agnoscis, non degenerem Patris; cum tradita legis, Filium confiteris; cui per naturam omnia unius substantiæ jura sunt propria, non dono collata per gratiam. (a) Cum autem dixisset omnia sibi fore à Patre tradita, ascendit ad propriam gloriam, & excellentiam, ostendens in nullo se superari à Patre: (1) unde subdit: *Et nemo novit quis sit Filius, nisi Pater, & quis sit Pater nisi Filius.* Non valet enim creaturæ intentio comprehendere modum divini substantiæ, quæ omnem superat intellectum, & decor ejus quamlibet considerationem transcendit; sed à seipsa quid sit natura divina cognoscitur. Itaque Pater per id quod est, novit Filium; & Filius per id quod est, novit Patrem, non interveniente aliqua differentia quantum ad divinitatis naturam: quod enim sit Deus, credimus; quid autem naturaliter sit, incomprehensibile est. Si vero creatus est Filius, quomodo solus sciret Patrem, aut quomodo à solo Patre sciretur? Scire namque naturam divinam impossibile est cuilibet creaturæ; scire autem quodcumque eorum quæ creata sunt quid sit, non transcendit quemlibet intellectum, quamvis superet nostrum sensum. Athanasius. (b) Hoc autem Domino dicente, constat Arrianos ei obistere, dum dicunt non videri Patrem à Filio. Sed eorum offenditur (2) infamia, si seipsum non novit Verbum, quod omnibus Patris, & sui præstat notitiam: sequitur enim: *Et qui voluerit Filium revelare.* Titus. Est autem revelatio traditio notitiosus juxta proportionem naturæ, & virtutum uniuscujusque: & ubi quidem est natura consimilis, ita est cognitio sine doctrina; (3) hic autem est per revelationem disciplina. Origenes. (c) Vult autem revelare ut Verbum, non irrationabiliter, & tamquam justitia, qui novit digne & tempora revelandi, & mensuras revelationis. Revelat autem removens oppositum cordi velamen, nec non tenebras quas posuit in sui latibulum. Sed quoniam ex hoc putant qui alterius sunt opinionis, construere nefarium suum dogma, quod scilicet ignotus erat Pater Jesu sanctis antiquis; dicendum est eis, quoniam quod dicitur, *Cuiusque vult Filium revelare*, non solum parvulis ademptus futurum, ex quo Salvator hoc protulit, sed etiam ad tempus præteritum. Quo si velint hoc verbum *revelare* pro præterito sume-

re, dicendum est eis, quod non est idem cognoscere, & credere. Alii datur per spiritum, sermo scientiæ, alii fides in eodem spiritu: I. Corinth. 12. Brant ergo primo quidem credentes, non autem cognoscentes. Ambrosius ubi supra à medio.) Ut scias autem quia sicut Filius Patrem quibus vult revelat, etiam Pater revelat quibus vult Filium; audi Dominum dicentem, Matth. 16. Beatus es Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cælis est.

(g) Theophylactus (hoc loco.) Quia superius dixerat, *Nemo novit quis sit Pater, nisi Filius, & qui voluerit Filium revelare.* (4) beatificat discipulos quibus Pater per eum revelabatur: unde dicitur: *Et conversus ad discipulos suos dixit: Beati oculi qui vident quæ vos videtis.* Cyrillus. (d) Convertitur quidem ad eos, quia repellens Judæos furiosos, & eorum mentem gerentes, nec videre volentes, totum se præbebat diligentibus eum; & beatorum asserit oculos videntes quæ prius aliis ipsi videbant. Illud tantum scire convenit, quia videre non significat actum oculorum, sed mentis recreationem in præliis beneficiis; puta si quis dicat, *Iste vidit bona tempora*, idest gavius est in bonis temporibus, secundum illud Psalm. 125. *Videas bona Hierusalem.* Multi enim Judæorum viderunt Christum divina operantem, corporali scilicet intuitu; nec tamen omnibus beatificatio convenit: non enim crederent, sed neque viderunt gloriam Dei oculis mentis. Beatificati sunt ergo oculi nostri in hoc quod fide vidimus Verbum pro nobis hominem factum, imprimens nobis decorem sui numinis, ut nos sibi conformes faciat per sanctificationem, atque justitiam, Theophylactus (hoc loco.) Beatificat autem eos, & omnes simpliciter qui eum fide respiciunt, ex hoc quod antiqui Prophetæ, & Reges Deum in carne videre, & audire optaverunt: unde sequitur: *Dico enim vobis, quod multi Prophetæ, & Reges voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.* Beda (cap. 43. in fine.) Matthæus aperit Prophetas, & justos appellat: ipsi enim sunt Reges magoi, quia tentationum suarum motibus non consentiendo succumbere, sed regendo præesse (5) noverunt. Chrysostomus. (e) Ex hoc autem dicto plures exif-

(1) *Al.* emittitur unde. (2) *Al.* infamia. (3) *Al.* hæc. (4) *Al.* verificat. (5) *Al.* noluerunt. Ex edit. P. NICOL. (a) Cyrillus in Catena Græc. PP. ex Theodoro. Sic ibi tantum indefinite indicatur, sed colligitur ex Lib. 4. Prius autem inepte cum ambrosii verbis confundebatur, quasi ex illo sumptum esset. (b) In eadem Catena. Habetur apud illum partim oratione sive disput. 1. contra Arrianos, partim orat. brevi contra eosdem. (c) Iterum in Catena Græcor. PP. (d) Ibidem. (e) In Catena Græcor. PP. ex homiliis in Joan.

existant Prophetas caruisse Christi notitia. Sed si optaverunt videre quæ viderunt Apostoli, noverunt illum venturum ad homines, & dispensaturum quæ dispensavit: nullus enim habet horum appetitum quæ mente non concepit: noverant ergo Filium Dei: unde non simpliciter dicit, *Vo luerunt videre me, sed quæ vos videtis*, nec *audire me, sed quæ vos auditis*. Viderant enim ipsum, non tamen jam incarnatum, nec sic cum hominibus conversantem; nec tanta majestate eis loquentem. *Beda* (ubi supra.) Illi enim à longe inspicientes per speculum, & in ænigmate viderunt; Apostoli autem in præsentiarum habentes Dominum, quæcumque voluissent interrogando discentes, nequaquam per Angelos, aut alias visionum species opus habebant doceri. *Origenes*. (a) Sed quare dicit perloquus Prophetas optasse, non autem omnes? Quia de Abraham dicitur, quod vidit diem Christi, & lætatus est; quam visionem non plures, immo pauci contigerunt. Fuere autem alii Prophetæ, & justii non (1) tanti ut visionem Abraham, & peritiam Apostolorum attingerent; & hos dicit non vidisse, sed optasse.

(h) *Beda* (cap. 44.) Dixerat supra Dominus, quod nomina eorum scripta sunt in cælis; unde, ut puto, occasione tentandi Dominum legisperitus assumpsit: unde dicitur: *Et ecce quidam legisperitus surrexit tentans illum*. *Cyillus* (b) Erant enim quidam verbosi circumcunctes totam regionem Judæorum, inculcantes Christum, & dicentes, quod præceptum Moysi inuitile diceret, ipse autem quasdam novas doctrinas promeret. Volens ergo legisperitus seducere Christum, ut aliquid contra Moysen loqueretur, adest tentans ipsum, Magistrum vocans, doceri non patiens. Et quia Dominus solitus erat his qui veniebant ad eum, loqui de vita æterna, utitur legisperitus ejus eloquiis. Et quia tentabat astute, nihil aliud audit, nisi quæ per Moysen edita sunt: sequitur enim: *At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ambrosius* (de cond. contemp. Evang.) Erat enim ex his qui sibi legisperiti videntur, qui verba legis tenent, vim legis ignorant: & ex ipso legis capitulo docet esse legis ignaros, probans quod in principio statim lex Patrem, & Filium prædicaverit, & incarnationis dominicæ annuntiaverit sacramentum: sequitur enim: *Ille respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex*

tota mente tua. *Basilus*. (c) Quod dicitur, *Tota mente tua*, in cetera non recipit sectionem: nam quantumcumque dilectionem in infinis expenderis, hoc tibi necessario à toto deficiet. Sicut enim in vase aliquo pleno liquore, (2) quantum emanat foras, tantum necesse est plenitudinis derogari; sic & in anima, in quantum emanaverit ab ipsius dilectione ad illicita, in tantum minui necessarium est amorem ad Deum. *Gregorius* Nissenus. (d) In tria autem quædam animæ vis discernitur. Hæc enim est augmentativa solum, & nutritiva, quæ etiam in plantis reperitur; alia est quæ sensualiter disponitur, quæ (3) salvatur in natura irrationalium animalium: perfecta autem vis animæ est rationalis, quæ in natura humana conspicitur. Dicendo ergo cor, substantiam corporalem significavit scilicet nutritivam; dicendo vero animam, mediocrem, idest sensitivam; dicendo vero mentem; altiorum naturam, idest intellectivam, & considerativam potentiam. *Theophylactus* (hoc loco.) Hic igitur intelligendum est, quod oportet nos omnem virtutem animæ amori divino subicere, & hoc viriliter, & non remisse: unde additur: *Et ex omnibus viribus tuis*.

Maximus. (e) Cum hac igitur intentione trinum ad Deum dilectionem lex pertractat, ut avellat nos à trina mundi habitudine, qua recipitur ad possessiones, ad gloriam, & ad voluptates; in quibus etiam tentatus est Christus: *Basilus*. (f) Si quis autem querit quod pacto divina dilectio poterit obtineri, dicemus, quoniam indocibilis est divina dilectio: nam nec (4) lucis gaudere præsentia, nec viam amplecti ab alio didicimus, vel amare parentes, aut alumnos; & multo magis divinæ dilectionis doctrinam. Sed feminalis quædam ratio nobis insita est intrinsecus, habens causas ut homo Deo adhaereat; quam rationem accipiens doctrina divinatorum præceptorum colere diligenter, cauteque fovete, & ad perfectionem divinæ gratiæ perducere consuevit: naturaliter enim bonum amamus, amamus etiam proprium, & cognatum, nec non & benefactoribus sponte affectionem totam profundimus. Si igitur bonus est Deus, omnia vero bonum desiderant, quod voluntarie perficitur, naturaliter (5) nobis inest; quem est per bonitatem minime novissemus, ex hoc tamen quod ab ipso processimus, tenemur ipsum ultra modum amare, tamquam scilicet nobis cognatum. Major etiam est, & benefactor omnibus qui naturaliter diliguntur. Est igitur primum & præcipuum mandatum divi-

(1) *Al.* cauti. (2) *Al.* in quantum. (3) *Al.* salvatur. (4) *Al.* legis. (5) *Al.* bonis.
EX EDIT. P. NICOL. (a) Ubi supra. (b) In Catena Græc. PP. (c) In eadem Catena ex Asceticis. (d) Lib. de hominis creatione cap. 8. (e) In Catena Græc. PP. (f) In eadem Catena. Habetur apud illum in Regulis fusiis disputatis resp. ad interrog. 11.

na dilectionis; secundum autem primi completivum, & ab eo completum, quo monemur diligere proximum: unde sequitur: *Et proximum tuum sicut teipsum*. Sortitur autem à Deo potentiam ad hujus executionem mandati. Quis autem non novit quoniam mansuetum, & communicativum animal, est homo, non autem solitarium, & silvestre? Nihil enim tam proprium est nostræ naturæ, sicut adinvicem communicare, & mutuo indigere, & cognatum diligere. Quorum ergo (1) præveniens Dominus nobis tradidit femina, horum consequenter fructus requirit. *Chrysostomus*. (a) Tu autem attende qualiter fere cum eodem excessu postular utrumque præceptum: de Deo enim ait: *Toto corde tuo*; de proximo, *Sicut teipsum*: quod si diligenter (2) observaretur, nec servus esset, nec liber, nec victor, nec victus, nec dives, nec pauper, nec notus nunquam esset diabolus: potius enim palea ignis sustinerent immisionem, quam fervorem caritatis diabolus; adeo cuncta superat dilectionis constantia. *Gregorius* 19. Moral. (cap. 20. in antiquis, in nov. exem. est 14.) Cum autem dicatur: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, quomodo alteri miserando pius est qui adhuc injuste vivendo sit impius sibi metipso? (b) *Chrysostomus*. Cum autem legisperitus respondisset quæ continebantur in lege, Christus, cui nota sunt omnia, scindit fallaciæ ejus retia: sequitur enim: *Dirigite illi: Recte respondit, sic fac, & vives*. *Origenes*. (c) Ex his indubitante colligitur, quod vita quæ prædicatur secundum mundi creatorem Deum, & antiquas Scripturas ab eo traditas, vita perpetua est: attestatur enim Dominus fumentis ex Deuteronomio cap. 6. quidem illud: *Diliges Dominum Deum tuum*: ex Levitico vero cap. 19. illud: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Hæc autem dicta sunt contra sequaces Valentini, Basilidis, & Marcionis. Quid enim aliud voluit nos facere ad querendam vitam æternam, nisi quæ continentur lex, & Propheta?

(1) *Cyillus*. (d) Laudatus legisperitus à Salvatore, quod recte respondit, in superbiam prorumpit, nullam sibi proximum putans esse, quasi nullus esset ei in justitia comparandus: unde dicitur: *Ille autem volens justificare seipsum, dixit ad Jesum: Et quis est meus proximus?* Circumveniunt enim (3) eum quodammodo al-

(1) *Al.* conveniens. (2) *Al.* conservaretur. (3) *Al.* Circumveniunt enim quodammodo alteratim vitia, & fallacia qua tentando quæsierat, ad arrogantiam lapsus. (4) *Al.* omittitur ubi. (5) *Al.* deest in.

EX EDIT. P. NICOL. (a) Hom. 32. in 1. ad Corinth. (b) *Cyillus* in Cat. Græc. PP. (c) In Catena Græc. PP. (d) In eadem Catena. (e) Vel Severus Antiochenus in Catena Græcorum PP. (f) Sive Auctor Hypognoticon, &c. (g) In eadem Catena ex illius Ethicis.

ternatim vitia, à fallacia qua tentando quæsierat, ad arrogantiam lapsus. In hoc autem quod querit: *Quis est meus proximus?* vacuus à dilectione proximi ostenditur, cum non æstimet aliquem sibi proximum esse; & per consequens à dilectione divina, quoniam cum fratre non diligat, quem videt, non potest Deum diligere, quem non videt? *Ambrosius* (ubi sup. in fin.) Respondit etiam quod nesciret proximum suum, quia non crederet in Christum; & qui Christum nescit, nescit legem. Cum enim veritatem ignoret, quomodo potest scire legem, quæ annuntiat veritatem? *Theophylactus* (super *Sisypiens autem Jesus*). Salvator autem non actibus, aut dignitatibus, sed natura determinat proximum, quasi dicat: Non putes quod quamvis iustus sis, nullus tibi sit proximus: omnes namque qui eandem naturam communicant, proximi tui sunt. Fias igitur, & tu eorum proximus, non loco, sed affectu, & circa eos tura. Et ad hoc Samaritanum in exemplum ducit: unde sequitur: *Sisypiens autem Jesus dixit: Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Hierico*. *Gregorius*. (e) Bene est generis appellatio: non enim ait: *Descendit quidam*, sed *homo quidam*: nam, sermo sit de tota humanitate. *Augustinus* de Quæst. Evang. (Lib. 2. q. 19.) Homo enim iste ipse Adam intelligitur in genere humano: Hierusalem civitas pacis, illa cælestis, à cuius beatitudine lapsus est: Hierico interpretatur luna, & significat mortalitatem nostram, propter hoc quod nascitur, crescit, senescit, & occidit. *Augustinus*. (f) (Lib. 3. Hypognoticon par. ante med.) Vel Hierusalem, quæ interpretatur visio pacis, paradysum dicimus. Ante enim quam peccaret homo, in visionis pacis erat; hoc est in paradiso, (4) ubi quicquid videbat, pax erat, & lætitia. Inde descendit quasi humiliatus, & miser factus per peccatum. (5) in Hierico, idest in mundum, in quo omnia orta occidunt, sicut luna. *Theophylactus* (super *Homo quidam descendebat*). Non autem dicit: *Descendit, sed descendebat*: semper enim humana natura ad inferiora tendebat; & non in parte, sed in toto vitæ attendebat passibili. *Basilus*. (g) Convenit etiam hoc, si quis loca persequerit: Hierico enim tenet loca convalia Palestine; Hierusalem vero in cacumine sita est; occupans apicem montis. Venit igitur homo ab altis ad infima, ut à lauronibus

caperetur, qui incolebant desertum: unde sequitur: *Et incidit in latrones. Chrysothomus.* (a) Primum istius hominis miserandus est casus, qui inermis ac desitutus in latrones incidit; qui quæ improvidus incautivique eam viam elegerit qua evadere prædonum manus nequiverit: non enim posset inermis armatos, improvidus pessimus, incautus nocivos effugere: quippe cum militia semper armata sit dolis, crudelitate septa, munita fallacia, & ad nocendi levitiam præparata. *Ambrosius* (Lib. 7. in Luc. de homine descendente à Hierusalem in Hierico.) Qui sunt autem isti latrones, nisi angeli noctis aque tenebrarum, in quos non incidisset, nisi eis mandati cælestis devius se fecisset onoxium? *Chrysothomus* (ubi supra.) In exordio igitur mundi nocendi fallaciam diabolus est operatus in hominem, in quem tallendi (1) virus exeruit, & malicie nocentiam dedicavit. *Augustinus* contra Pelagium (Lib. 3. Hypognosticon.) Incidit ergo in latrones, idest in diabolum, & angelos eius; qui per inobedientiam primi hominis humanum genus despoliaverunt, morum scilicet ornamentis, & vulneraverunt, (2) donec scilicet possibilitatis liberi arbitrii perdidit: unde sequitur: *Qui etiam despoliaverunt eum, & plagis impositis abierunt.* In illo enim peccante plagam fecit, in nobis vero plagas, cum per unum peccatum quod contrahimus, superaddimus multa peccata. *Augustinus* de Quæst. Evang. (Lib. 2. q. 19.) Vel spoliaverunt hominem immortalitate, & plagis impositis, peccata suadendo, reliquerunt semivivum: quia ex parte qua potest intelligere, & cognoscere Deum, vivus est homo; ex parte autem qua peccatis contabescit, & premitur, mortuus est; & hoc est quod subditur: *Semivivo relicto. Augustinus* (Lib. 3. Hypognosticon.) Semivivus enim habet vitalem motum, idest liberum arbitrium, vulneratum; (3) quod ad æternam vitam, quam perdidit, redire non sufficiebat; & ideo jacebat, quia vires ei propria ad surgendum non sufficiebant, ut ad se sanandum medicum, idest Deum, requireret. *Theophylactus* (super *Semivivo relicto.*) Aut semivivus dicitur homo post peccatum: quia anima immortalis est, corpus vero mortale, ita ut medietas hominis morti succumbat: aut quia humana natura in Christo sperabat consequi salutem, ita ut non omnino morti succumberet; sed inquam

tum Adam peccaverat, mors in mundum intravit: in Christi vero justificatione mors erat destruenda. (*Ambrosius* de hom. descendente in Hierico.) Vel spoliavit que accepimus indumenta gratiæ spiritualis, & sic vulnera inferre coæstiverunt: nam si inmemerata que sumptissimos indumenta servemus, plagas latronum sentire non possumus. *Basilius* (b) Vel potest intelligi quod expoliaverunt eum, plagis prius impositis: præcedunt enim vulnera nuditatem, ut intelligas, quod peccatum gratiæ præcedat carentiam. *Beda* (cap. 44. super *Et plagis impositis.*) Dicitur autem etiam peccata, quia his nature humane integritas violatur. Abierunt autem non ab insidiis cessando, sed insidiarum fraudes occultando. (*Chrysothomus* ubi supra.) Hic itaque homo, idest Adam, jacebat destitutus salutis auxilio, confosus vulneribus delictorum; cui nec sacerdos Aaron transiens sacrificio potuit profuisse: sequitur enim: *Accidit quem ut sacerdos quidam descenderet eadem via, & viso eo præterivit:* nec etiam eius frater Moylis levita, per legem potuit subvenire: unde sequitur: *Similiter, & levita, cum esset secus locum, & videret eum, pertransiit.* (*Augustinus* Lib. 3. Hypog.) Vel in sacerdote, & levita duo tempora intelliguntur, legis scilicet, & Prophetarum: in sacerdote lex, per quam facerdotum, & sacrificia instituta sunt; in levita vacinimum Prophetarum: quorum temporibus humanum genus sanari non potuit, quia per legem (4) cognitio peccati, non abolitio. *Theophylactus* (super *Viso illo præterivit.*) Dicit autem, *Præterivit*, quia lex venit, & stetit usque ad tempus præfixum, deinde non valens curare, abijt. Vide etiam quod lex non ad hoc data est (5) præcogitative ut hominem curaret non enim poterat homo à principio suscipere Christi mysterium; & ideo dicit: *Accidit ut sacerdos quidam descenderet:* quod consuevimus dicere in his que non præmeditative fiunt. *Augustinus* de Verbis Domini (ser. 37. inter princ. & med.) Vel quia homo descendens à Hierusalem in Hierico Israelita fuisse intelligitur: quod intelligi potest, quia transiens sacerdos utique genere proximus præterit jacentem; transit levita, & hic genere proximus jacentem, & ipse contempit. *Theophylactus* (hoc loco.) Miseri, inquam, illius fuere cum cogitaverunt, postmodum vero tenacitate devicti abierunt retrorsum:

(1) Al. virtus. (2) Al. bono. (3) Al. & ad æternam. (4) Al. conditio (item contradictio) peccati non abolitio. (5) Al. prærogative.
 Ex Edit. P. Nicol. (a) In Cat. Græc. Apud illum habetur in hom. quæ inscribitur de eo qui incidit in latrones; inter illas quæ notantur in Lucam. Hoc pridem notatum fuerat ad marginem editionis Venetæ Nicolini. (b) Ut supra.

sum hoc enim dægnat quod dicit: *Præterit.* *Augustinus* de Verbis Domini (ser. 37.) Transiit Samaritanus genere longinquus, misericordiam proximo; fecit hoc sequitur: *Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum:* in quo Samaritano se voce intelligi. Dominus noster Jesus Christus: Samaritanus enim custos interpretatur, & de ipso dicitur Psal. 120. Non dormitabit, neque timebit qui custodit Israel: quia, resurgens à mortuis, jam non moritur: Rom. 6. Denique cum dicitur esset illi Joann. 8. Quia Samaritanus es, & demonium habes: negavis se habere demonium, quia non dicitur demonum expulsores, non se negavit insidiis custodem. *Græci* (a) Vocat autem hic Christus se Samaritanum oportune: cum enim doqueretur legis scriptum superbiebant in lege, voluit exprime: quoniam nec sacerdos, nec levita, & qui conversabantur in leg. legis profinitum implent; sed ipse venit consummatus legis profinitum. *Ambrosius* ubi supra parva ant. med.) Sic autem Samaritanus etiam erat descendens: Quis enim est qui descendit de cælo nisi qui ascendit in cælu. Filius hominis qui sit in cælo, Joan. 2. *Theophylactus* (super *Iter faciens venit secus eum.*) Dicit autem, *Iter faciens*, quasi ex proposito hoc statens, ut nos curaret. *Augustinus* (Lib. 3. Hypog.) Venit autem in similitudine carnis peccati; ideo secus eum; quasi in similitudine Græci. (b) Vel secus viam venit: subenim vere viator, non deviator, gratia nostri descendens ad terram. *Ambrosius* (ubi supra ante metam.) Veniens autem factus est compassionis nostre susceptione finitimus, & misericordiam oblatione vicinus: unde sequitur: *Et vidit eum, misericordia motus est.* *Augustinus* (Lib. 3. Hypog.) Videns quidem eum jacentem, in silentem, non currentem; & ideo misericordiam motus est, quia in eo nullum meritum invenit, quo curari dignus esset; sed ipse de cæco damnavit peccatum in carne: unde scilicet: *Et approprians alligavit vulnera ejus, infusus oleum, & vinum.* *Augustinus* de Verbis Domini (ser. 37.) Quid enim tam longinquum, quidam remotum quam Deus ab hominibus, immortalis à mortalibus, justus à peccatoribus, non tæo longo, sed dissimilitudine? Cum ergo habet in se duo bona, scilicet justitiam, & immortalitatem; & nos duo mala, scilicet iniquitatem, & mortalitatem; si utrumque malum nostrum suscepisset, par nosse fuisset; &

liberatore nobiscum opus haberet. Ut ergo esset non hoc quod nos, sed prope nos, non est ille peccator ut ita, sed factus est mortalis quod tu; suscipiendo penam, & non suscipiendo culpam, & culpam delevit, & penam. *Augustinus* de Quæst. Evang. (Lib. 2. q. 19.) Alligatio vulnerum est prohibitio peccatorum; oleum consolatio spei bonæ (1) per indulgentiam datam, ad reconciliationem pacis; vinum exhortatio ad operandum ferventissime in spiritu. *Ambrosius* (ubi supra.) Vel contringit vulnera nostra austeriore præcepto, (2) & sicut oleo fovet remissione peccati, sic vino compungit denuntiatione iudicii. *Gregorius* 20. Mor. (super illud Job 39. Eram marenum consolator: cap. 8. in antiq. cod. cap. 6.) Vel in vino mortum distractionis adhibet, in oleo molliem pietatis: per vinum unguntur puriora, per oleum sananda foventur. Miscenda est ergo lenitas cum severitate, & faciendum est, quoddam ex utroque temperamentum, ut neque multa asperitate extulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur. *Theophylactus* (super *Infusus vinum, & oleum.*) Vel aliter. Quæ secundum hominem est conversio, oleum est; quæ vero secundum Deum, vinum est, quod divinitatem significat, quam nemo potuisset sustinere, nisi oleum haberet, idest conversio humana: unde quoddam est humane, quoddam divinitus. Infusus ergo oleum, vinum: quia nos humanitate, & divinitate salvavit. *Theophylactus* (c) Vel vinum infundit, idest sanguinem passionis, & oleum christiatis, ut indulgentiam haurire per sanguinem, sanctificationem conferret, per christiatis unctionem. A cælesti medico contra loca ligantur, & intra semetipsa retinentia medicam operante medicamina, pristinæ sanitati redduntur. Infusus ergo vinum, & oleum, impositum eum super jumentum, unde sequitur: *Et imponens illum in jumentum suum, dixit in stabulum, & curam ejus egit.* *Augustinus* de Quæst. Evang. (Lib. 2. q. 19.) Jumentum (3) ejus est caro, qui ad nos venire dignatus est; imponi jumento est in ipsam incarnationem Christi credere. *Ambrosius* (Lib. 7. in Luc. cap. de hom. descendente.) Vel jumento imponit dum peccata nostra portat, & pro nobis dolet: homo enim jumentum simis factus est; & ideo supra jumentum ipsum nos impositum, ne nos essemus sicut equus, & malus, ut per nostri corporis assumptionem infirmitatem nostræ carnis aboleret. *Theophylactus* (super *Imponens illum in jumentum suum.*)

(1) Al. apud indulgentiam. (2) Al. omittitur & P. Nicolai utroque loco habet sicut. (3) Al. bis ponitur ejus.
 Ex Edit. P. Nicol. (a) Vel Severus Ambrothenus in Catena Græcorum PP. (b) Sive idem Severus ibid. (c) Ex hem. superius indicata de eo qui incidit in latrones.

Vel imposuit in suum iumentum, id est in corpore suum: membra namque sua nos fecit, & participes corporis eius. Et lex quidem non omnes suscipiebat: Moabitæ (inquit Deut. 23.) & Ammonitæ non intrabunt in Ecclesiam Dei: nunc vero in omni gente qui timet Dominum, ab eo suscipitur volens credere, & pars Ecclesie fieri: propter hoc dicit, quod dicitur in stabulum. Chrysostomus (ubi supra). Est enim stabulum Ecclesia, quæ in itinere mundi lassatos, & sarcinis delictorum defessos suscipit venientes; ubi deposito onere peccatorum viator lassus reficitur, & refectus salubri pasto reparatur; & hoc est quod dicitur: Et curam illius egit. Totum enim quicquid contrarium, nocens, & malum est, foris est, quia intra stabulum requies omnis, salubriusque inclusa est. Beda (cap. 42. in Luc.) Et bene iumentum impositum dedit in stabulum, quia nemo, nisi per baptismum corpori Christi adunatus, Ecclesiam intravit. Ambrosius (ita de homine descendente à Hierusalem.) Sed quia non vacabat Samaritano huic diu in terris degere, rediendum erat unde descenderat: unde sequitur: Et altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario, & ait: Curam illius habet. Quis est iste alter dies, nisi forte ille dominicæ resurrectionis, de quo dictum est Psal. 117. Hæc est dies quam fecit Dominus. Dicitur quoque denarii fuisse duo testimonii imaginem in se habentem. Regis expressam; quorum pretio vulnera nostra curantur. Augustinus de Quest. Evang. (Lib. 2. q. 19.) Vel duo denarii sunt duo præcepta caritatis, quam per Spiritum Sanctum accipiunt Apostoli ad evangelizandum ceteris; vel promissio vite præsentis, & futuræ. Origenes (c.) Vel duo denarii videntur mihi esse scientia sacramenti, quomodo Pater in Filio, & Filius in Patre sit: qua velut mercede donatur Ecclesie Angelus, ut diligentius curet heremum sibi commendatum, quem pro angustia temporis etiam ipse curaverat. Et promittitur ei quicquid de suo in medalam semiviventis expenderet, illico esse reddendum: unde sequitur: Et quodcumque superogaveris, ego, cum rediero, reddam tibi. Augustinus de Quest. Evang. (Lib. 2. q. 19.) Stabularius fuit Apostolus, qui superogavit illud consilium quod ait, 1. Corinth. 7. De virginibus autem præceptum Domini non habeo: consilium autem habeo, aut quod etiam manibus vestris operatus est, ne infirmorum aliquem in novitate Evangelii gravaret, cum ei liceret ex Evangelio.

(1) Al. omittitur ergo. (2) Al. cogitatio. (3) Al. desideratur est. De Beate P. Nicol. (c) In Lucam hom. 34. (d) In Catena Græcorum PP. (e) In eadem Catena Græc. ex homiliis ad Hebr. hom. 10.

lio pacis. Multum etiam supererogavit Apostoli; sed & pro tempore doctores qui vetus, & novum testamentum exposuere su pererogaverunt, pro quibus retributiones accipient. Ambrosius (de hinc descend. Hierusalem.) Beatus ergo & stabularius qui alterius vulnera curare potest: beatus ille cui dicitur Jesus: Quodcumque superogaveris, revertens reddam tibi. Sed quando revertis, Domine, n. iudicii die? Nam hic ubique sis semper, stans in medio nostra, non cerneris à nobis erit tamen tempus quod universa caro te respiciet reverentem. Ides ego quod debes beatis, quibus es debitor. Utinam nos simus idem debitor, ut ad accipimus possumus exsolvere. Cyrillus (b) His (t) ergo præmissis, opportune jam Dominus legisperitum interrogat, subdens: Quæ horum trium tibi videtur præmissis fuisse illi quæritur in latines; At illi dixit: Quæ fecit misericordiam in illum. Neque enim faceret neque leviter actus fuit promissus patientis, sed ille qui est Jesus, miseris: iactis est enim in sacerdoti dicitur, & legis sentia, nisi per bona opera confirmetur: unde sequitur: Et à illi Jesus: Vade, & tu fac similis. Chrysostomus (c) Quæst dicitur: Si quem vis oppressum nudicis. Utique nequam est; sed sive Gentis sit, sive Judæus, & ope indiget, non cavillaris auxilium, quæcumque ma fuerit patris. Augustinus de Doctrina Christiana (Lib. 1. cap. 30.) Ex hoc intelligimus eum esse proximum, cui vel exhibendum est officium misericordie, si indiget, vel exhibendum esset, indigere. Ex quoque consequens est ut etiam ille à quo nobis vicissim exhibendum est, proximus noster sit: proximi enim nomen ad aliquid est, nec quisquam esse proximus nisi proximi potest. Nullum autem exceptam esse, cum in corda denegat officium, quis non videt idcirco Domino Matth. 6. Benefacite, ut ut vos oderunt. Unde manifestum est, hoc præcepto quo jubemur diligere proximum etiam sanctos Angelos contineri, à quibus ita nobis misericordie impendunt officia, quo & ipse Dominus proximum nostrum se ait voluit, significans se opitulatum esse semi videnti in via. Ambrosius (ubi supra.) Nos enim (2) cognatio facit proximum, sed misericordia, quia misericordia (3) est secundum naturam: nihil enim tam secundum naturam, quam iure conforter natura. (4) In Beda (cap. 45. in Lucam.) Ille tunc Dei, & proximi, quæ superius videtur.

(1) Al. omittitur ergo. (2) Al. cogitatio. (3) Al. desideratur est. De Beate P. Nicol. (c) In Lucam hom. 34. (d) In Catena Græcorum PP. (e) In eadem Catena Græc. ex homiliis ad Hebr. hom. 10.

& parabolis continebatur, hic ipsis rebus, (1) & veritate designatur: dicitur enim: Factum est autem dum irent, & ipse intravit in quoddam castellum. Origenes. (a) Cuius quidem nomen Lucas hic tacet, sed Joannes exprimit vocans ipsum Bethaniam. Augustinus de Ver. Dom. (serm. 26. par. à princ.) Sed Dominus qui in sua propria venit, & sui eum non receperunt, susceptus est tanquam hospes: sequitur enim: Et mulier quaedam Martha nomine, excepit illum in domum suam; sicut solent suscipi peregrini; sed tamen susceptus famula Dominum, (2) ægra Salvatorem, creatura Creatorem. Ne quis autem dicat: O beati qui Christum suscipere in domum propriam meruerunt; noli dolere, cum inquit Matth. 25. Quod enim uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Accepta autem forma servi, in illa pacis à servis voluit dignatione, non conditione. Habebat carnem, in qua quidem esuriret, & sitiret; sed in eremo esurienti Angeli ministrabant: ergo quod pacis voluit, pacenti præstitit. Martha igitur Dominum pacere disponens, & præparans, circa ministrum occupabatur; Maria vero soror ejus pacis magis elegit à Domino: sequitur enim: Et huic erat soror nomine Maria, quæ etiam sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius. Chrysostomus (b) Non simpliciter dicitur de Maria, quod sederet prope Jesum; sed secus pedes illius, ut ostendat diligentiam, assiduitatem, & solertiam erga auditionem; & multam reverentiam quam habebat ad Dominum. Augustinus de Ver. Dom. (serm. 27. à med.) Quanto autem humilium ad pedes sedebat, tanto amplius capiebat: consilium enim aqua ad humilitatem convallis, denotat de tumoribus collis. Basilus. (c) Omnis autem operatio, & verbum Salvatoris regula est pietatis, & virtutis: ob hoc enim induit corpus nostrum, ut nos conversationem illius imitemur pro posse. Cyrillus (d) Exemplo igitur suo docet discipulos qualiter se gerere debeant in domibus eorum qui eos suscipiunt, ut scilicet applicantes ad domum, non resupini quiescant, sed potius repleant suscipientes graviter, & divinis doctrinis: hi vero qui domum parant, exeant obviam hilariter; & ferventer duabus de causis. Primo quidem edificabuntur in doctrinis eorum quos suscipiunt; deinde, & recipient caritatis mercedem: unde & hic sequitur: Martha autem satagebat circa frequens ministrum. Augustinus de Ver. Dom. (ser. 27. circ. med.) Bene Martha circa corporalem Domini necessitatem, vel voluntatem ministrabat, quasi

mortali; sed qui erat in carne mortali, in principio erat Verbum, ecce quod Maria audiebat: Verbum caro factum est, ecce cui Martha ministrabat: laborabat ista, vacabat illa; verumtamen Martha laborans, multum in illa occupatione, & negotio ministrandi interpellavit Dominum, & de sorore conquesta est: sequitur enim: Et ait, Domine, non est tibi cura quod soror mea reliquit me solam ministrare? Erat enim Maria intenta dulcedini verbi Domini; à Martha convivium Domino parabatur, in cuius convivio (3) Maria jam jucundabatur. Cum ergo suaviter audiret verbum dulcissimum, & corde intensissimo pasceretur, interpellavit Dominum à sorore sua, quomodo putamus eam timuisse ne diceret ei Dominus: Surge, & adjuva sororem tuam? Mira enim suavitate tenebatur; quæ profecto major est mentis quam ventris. Sed causam suam tanquam otiosa iudici maluit committere, nec in respondendo voluit laborare: si enim pararet respondendi sermonem, remitteret audiendi intentionem. Respondit ergo Dominus, qui in verbo non laborabat, quia Verbum erat: sequitur enim: Et respondens dixit illi Dominus: Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima. Repetitio nominis iudicium est dilectionis, aut forte movendi intentionis, ut audiat attentius. Bis vocata audit: Turbaris erga plurima; id est, circa multa es occupata: vult enim homo occurrere quando ministrat, & aliquando non potest: quaritur quod deest, paratur quod adest; distenditur animus; nam si Martha sufficeret, adiutorium sororis non posceret: multa sunt, diversa sunt, quia carnalia sunt, temporalia sunt. Præponitur autem unum multum: non enim à multis unum, sed multa ab uno; unde sequitur: Porro unum est necessarium. Circa unum se voluit occupari, secundum illud Psal. 72. Mihi adhaerere Deo bonum est. Unum sunt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus: ad hoc unum non nos perducit, nisi multi habeamus cor unum. Cyrillus (e) Vel aliter. Cum susceperat aliqui fratres Deum, non sollicitentur erga multum officium, nec poscant quæ præ manibus non sunt, & opus exsuperant: gravat enim passim in qualibet re quod superfluit: generat enim volentibus conferre tedium, convivis autem videtur quod sunt alii causa laboris. Basilus (f) Absurdum etiam est cibos ad sustentationem corporis sumere, ac per eos iterum officere corpori, & impedire ipsum erga mandatorum divinatorum officium. Si ergo adveniat aliquis pauperum, sumat formam, & exten-

S. Thom. Oper. Tom. IX. (1) Al. & varietate. (2) Al. erga Salvatorem. (3) Al. omittitur Maria. EX EDIT. P. NICOL. (a) In prædicta Catena. (b) Ibidem. (c) Consil. monast. cap. 1. (d) In Catena Græc. PP. (e) Ubi supra. (f) In Regulis fufius disputatis ad interrog. 19.

pliar modestie ciborum; nec causa vivere volentium in deliciis mensam propriam prae-
paramus: uniformis enim est Christiani vita, ad unam
intendens intentionem, scilicet ad gloriam Dei;
multiformis vero, & varia vita eorum qui de
foris sunt, pro libito variata. Tu vero cum dum
copia ciborum, & causa delectationis fratri prae-
paras mensam, criminariis cum voluptatis, &
diffundis in eos gulositatis opprobria, arguens
delicias ejus in eo quod prae-
paras? Non commendavit Dominus Martham occupatam circa
frequens ministerium. *Augustinus de Ver. Dom.*
(*serm. 27. inter princ. & med.*) Quid ergo?
Putamus reprehensum esse ministerium Mar-
thae, quam hospitalitatis occupaverat, quae tan-
to hospitio laetabatur? Hoc si verum est, dimit-
tant homines quod ministrant egentibus: vacent
verbo, occupentur circa scientiam salutarem;
nihil sit cura eis quis peregrinus in vico sit, quis
egeat pane; vacent opera misericordiae, uni in-
feratur scientia. *Theophylactus (super Martha, Marthae sollicita es.)* Non ergo Dominus hospi-
tali-
tatem prohibet, sed plurimorum turbatio-
nem, scilicet abstractionem, & tumultum. Et
videt consilium Domini, quod prius Dominus
nihil dixerat Marthae; sed postquam illam so-
rorem ab auditu studebat avellere, tunc Domi-
nus occasione habita increpavit eam: usque
enim adeo honoratur hospitalitas, donec (1) ad
necessaria nos attrahit; cum vero incipit ab uti-
lioribus impedire, manifestum est quod hono-
rabilior est divinum auditus. *Augustinus de*
Verb. Dom. (a) (serm. 27. a med.) Non ergo
Dominus opus reprehendit, sed munus distin-
xit: sequitur enim: *Maria optimam partem ele-
git, quae non auferretur ab ea.* Non tu malam, sed
illa meliorem. Unde meliorem? Quia ab ea non
auferretur, a te auferretur aliquando onus neces-

(1) *Al. ad necessaria.*

*Ex EDIT. P. NICOL. (a) Serm. 26. & 27. non uno eodemque tenore, sed permixtim interse-
ndo quaedamque serm. 26. habentur cum aliis ex 27. sumptis, & prioribus posteriora praemittendo.*

(b) *Vel in antiquis codd. cap. 25. super illud Job 5. Ingressus in abundantia sepulcrum.*

CAPUT XI.

(a) **E**T factum est, cum esset in quodam loco orans, ut cessavit, dixit unus ex
discipulis ejus ad eum: Domine, doce nos orare, sicut docuit Joannes dis-
cipulos suos. Et ait illis: Cum oratis dicite: Pater, sanctificetur nomen tuum, adve-
niat regnum tuum; panem nostrum quotidianum da nobis hodie; & dimitte nobis pec-
cata nostra, siquidem, & nos dimittimus debentibus nobis; & ne nos inducas in ten-
tationem.

(b) Et ait ad illos: Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, &
diceret illi: Amice, commoda mihi tres panes: quoniam amicus meus venit de via ad me,
& non habeo quod ponam ante illum: & ille de intus respondens dicat: Noli mihi mo-
lestus

lestus esse, jam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili: non possum
surgere, & dare tibi. Et ille si perseveraverit pulsans, dico vobis, & si non dabit illi sur-
gens, eo quod amicus ejus sit; propter improbitatem tamen ejus surget, & dabit illi
quotquot habet necessarios:

(c) Et ego dico vobis: Petite, & dabitur vobis; quaerite, & invenietis, pulsate &
aperietur vobis: omnis enim qui petit accipit, & qui quaerit invenit, & pulsanti ape-
rietur. Quis autem ex vobis patrem petit panem: numquid lapidem dabit illi? Aut pis-
cem: numquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum, numquid porriget
illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris; quan-
to magis Pater vester de caelo dabit spiritum bonum petentibus se?

(d) Et erat Jesus ejiciens daemonium, & illud erat mutum: & cum ejecisset damo-
nium, locutus est mutus, & admiratae sunt turbae. Quidam autem ex eis dixerunt: In
Beelzebub principe daemoniorum ejicit daemonia: & alii tentantes, signum de caelo qua-
rebant ab eo.

(e) Ipse autem, ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in se divisum
desolabitur, & domus supra domum cadet. Si autem, & sathanas in seipsum divisus est,
quomodo stabit regnum ejus? quia dicitis in Beelzebub me ejicere daemonia. Si autem ego
in Beelzebub ejicio demonia, filii vestri in quo ejiciunt? Ideo ipsi judices vestri erunt.
Porro si in digito Dei ejicio demonia, profecto pervenit in vos regnum Dei.

(f) Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quae possidet. Si autem
fortior eo superveniens vicerit eum, universa arma ejus auferet, in quibus confidebat, &
spolia ejus distribuet. Qui non est mecum, contra me est; & qui non colligit mecum,
dispergit.

(g) Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca inaequosa, quaerens
requiem; & non inveniens dicit: Revertar in domum meam unde exivi. Et cum vene-
rit, invenit eam scopis mundatam: & tunc vadit, & assumit septem alios spiritus secum
nequiores se; & ingressi habitant ibi; & fiunt novissima hominis illius pejora prio-
ribus.

(h) Factum est autem, cum haec diceret, extollens vocem quaedam mulier de turba
dixit illi: Beatus venter qui te portavit, & ubera quae suxisti. At ille dixit: Quinimmo
beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.

(i) Turbis autem conturbentibus, coepit dicere: Generatio haec, generatio nequam
est. Signum quaerit, & signum non dabitur ei, nisi signum Jonae Prophetae: nam sicut
fuit Jonas signum Ninivitis, ita erit, & Filius hominis generationi isti. Regina Austru
surgit in judicio cum viris generationis hujus, & condemnabit illos: quia venit a fini-
bus terrae audire sapientiam Salomonis; & ecce plusquam Salomon hic. Viri Ninivae sur-
gent in judicio cum generatione hac, & condemnabunt illam: quia poenitentiam egerunt
in praedicatione Jonae; & ecce plusquam Jonas hic.

(k) Nemo lucernam accendit, & in abscondito ponit, neque sub modio, sed supra can-
delabrum, ut qui ingreditur, lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si
oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam fue-
rit, etiam corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est, tenebrae
sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum,
erit lucidum totum, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te.

(l) Et cum loqueretur, rogavit illum quidam pharisaeus ut pranderet apud se. Et in-
gressus recubuit. Pharisaeus autem coepit intra se reputans dicere, quare non baptizatus
esset ante prandium. Et ait Dominus ad illum: Nunc vos pharisaei quod de foris est calicis,
& catini mundatis; quod autem intus est vestrum, plenum est rapina, & iniquitate. Stul-
ti. nonne qui fecit quod de foris est, etiam id quod de intus est fecit? Verumtamen quod
superest date eleemosynam; & ecce omnia munda sunt vobis. Sed va vobis pharisaeis, quia
decimatis mentham, & rutam, & omne olus; & praeteritis judicium, & caritatem Dei.
Haec autem oportuit facere, & illa non omittere. Va vobis pharisaeis, qui diligitis primas
cathedras in synagogis, & salutationes in foro. Va vobis, qui estis ut monumenta, quae
non apparent, & homines ambulantes supra nesciunt.

(m) Respondens autem quidam ex legisperitis, ait illi: Magister, haec dicens, etiam
contumeliam nobis facis. At ille ait: Et vobis legisperitis va, quia oneratis homines on-
eribus quae portare non possunt; & ipsi uno digito vestro non tangitis farcinas. Va vobis,
qui aedificatis monumenta Prophetarum; patres autem vestri occiderunt illos. Profecto
testificamini, quod consentitis operibus patrum vestrorum; quoniam quidem ipsi eos oc-
ciderunt; vos autem aedificatis eorum sepulcra. Propterea, & sapientia Dei dixit: Mit-
tam

cum eo Deus Pater omnibus dominatur. *Chryso-
stomus* (hom. 33. in Math.) Multiplicavit
autem postmodum eos; non addens ad nume-
rum, sed concedens virtutem. Innuat autem
quam magnum donum est operarios mitti in
messum divinam per hoc quod dicit, domi-
num messis super hoc esse rogandum. *Grego-
rius* (hom. 17. in Evang.) Per hoc etiam in-
ducendi sunt subditi, ut pro suis pastoribus
rogent, ut digna eis operari valeant, nec ab
exhortatione torpeat lingua: sæpe enim pro sua
nequitia prædicantium restringitur lingua; sæ-
pe vero ex subjectorum culpa agitur ut eis qui
præfunt, prædicationis sermo subtrahatur.
(b) *Cyrillus*. (a) Narrat Lucas consequen-
ter, septuaginta discipulos vendicasse sibi à
Christo apostolicam eruditionem, modestiam,
innocentiam, æquitatem, nihilque mundano-
rum sacris prædicationibus præferre, aspirare
autem adeo ad fortitudinem mentis ut nullum
retribibilem formident, neque ipsam mortem: un-
de dicit: *Ita*. *Chrysostomus* (homil. 34. in Mat-
th.) Erat enim inter omnia pericula eorum so-
latium virtus mittentis eos; & ideo dicit: *Ece
ego mitto vos*; quasi dicat: hoc sufficit ad
consolationem vestram; hoc sufficit ad speran-
dum, & non timendum supervenientia mala,
quæ significat subdens: *Sicut agnos inter lupos*.
Isidorus Abbas (b) Denotans simplicitatem, &
innocentiam: nam debaccantes, & sua enor-
mitate injuriantes nature, non agnos appellat,
sed hados. *Ambrosius* (Lib. 7. tit. de missione
discipulorum.) Contraria autem sunt sibi ista
animalia, ut alia ab aliis devorentur, scilicet
agni à lupis; sed bonus pastor lupos gregi suo
timere non novit: ideoque isti discipuli non
in prædã, sed ad gratiam diriguntur: solici-
tudo enim pastoris boni efficit ut lupi in agnos
audere nihil possint. Mittit ergo agnos inter
lupos, ut completeretur illud: *Esai 63.* Tunc
lupi, & agni simul pascuntur. *Chrysostomus*.
(c) Hoc enim fuit manifestum indicium præ-
clari triumphi, ut circumdati essent discipuli
Christi ab hostibus; quasi agni inter lupos; eos
tamen converterent. *Beda*. Vel specialiter lu-
pos vocat scribas, & phariseos, qui sunt cle-
rici Judæorum. *Ambrosius* (ubi supra.) Vel lu-
pis sunt hæretici comparandi: lupi enim bel-
tæ sunt quæ insidiantur ovilibus, & circa pas-
torales versantur easas. Habitacula domorum
intrare non audent; somnum canunt, absen-
tiam, aut desidiam pastorum explorant; ovium

(1) Al. inculcare. (2) Al. in Pastor. (3) Al. dum videri. (4) Al. honoribus.
Ex edit. P. Nicol. (a) Ibid. (b) In Cat. Græc. PP. Hoc quod subditur desumptum est
ex Isidoro Pelisibæ Lib. 1. epist. 438. quæ Timotheo inscribitur; est alia occasione qua hic
(c) Hom. 34. in Math. (d) Orat. 1.

existant quod non minus propter vitæ medium
quam propter eorum verbum Evangelium pro-
ficiat. *Gregorius* (hom. 17. (1) in Evang.) Tan-
ta enim prædicatorum debet esse in Deo fidu-
cia ut præsentis vitæ sumptibus quamvis non
provideant, tamen sibi hos non desse certissi-
me sciant: ne dum mens ejus occupatur ad
temporalia, minus aliis provideat æterna. *Cy-
rillus*. (a) Sic igitur præceperat nec de ipso sub-
jecto curam habere, cum dixerat: *Mitto vos
sicut agnos inter lupos*. Nec etiam concessit
sollicitos esse erga extrinseca corpori, cum dixit:
Nolite portare sacculum, neque peram. Nec etiam
concessit portare aliquid eorum quæ nondum
unita sunt corpori: unde subdit, *Neque calce-
amenta*. Non solum autem sacculum, & per-
ram portare prohibuit, sed nec aliquam studii
distractionem permisit assumere quos nec ab
obstantium salutatione distrahi voluit: unde
subdit: *Et neminem per viam salutaveritis*: quod
& dudum ab Eliseo dictum fuit; quasi dicat:
Recto tramite ad opus procedite, non alter-
nantes benedictionibus benedictiones: damnium
enim est expendere tempus prædicationibus
competens. *Ambrosius* (Lib. 7. cap. de prohibi-
tione saluandi in foro.) Non ergo hæc Dominus
prohibuit, quod benevolentie displiceret offi-
cium, sed quod postsequendæ devotionis inten-
tio plus placeret. *Gregorius Nazianzenus* (b) Man-
davit etiam hoc eis: Dominus ad verbi gloriam,
ne videretur in eis magis vigere blanditias; vo-
luit etiam eos non esse sollicitos in verbis alle-
niis. *Gregorius* in hom. (17. in Evang.) Hæc au-
tem verba si quis etiam per allegoriam velit in-
telligi, pecunia clausa in sacculo est sapientia
occulta. Qui igitur sapientiæ verbum habet,
& hoc erogare proximo negligit, quasi pecu-
niam in sacculo ligatam tenet. Per mortem ve-
ro, onera sæculi, per calcamenta mortuorum
operum exempla significatur. Qui ergo offi-
cium prædicationis suscipit, dignum non est
ut onus sæcularium negotiorum portet, ne dum
hoc ejus colla deprimit, ad prædicanda cæ-
lestia non assurgat: nec debet stultorum ope-
rum exempla conspiciere, ne sua opera quasi
ex mortuis pellibus credat munire; ne scilicet
quia alios talia fecisse considerat, se etiam fa-
cere licenter putet. *Ambrosius*. (de missione dis-
cipul. ad prædicandum.) Nihil etiam Domi-
nus in nobis mortale vult esse. Mortale enim,
atque terrenum calcementum Moyses jubetur
solvere, cum mitteretur ad populum liberan-

S. Th. Op. Tom. IX.
(1) Al. in Ezech. (2) Al. corrigat P. Nicolai quasi dicat: Omnes alloquimini, majores &c.
(3) Al. vestra.
Ex edit. P. Nicol. (a) Ut supra. (b) In Catena Græc. PP. (c) In epist. ad Coloss. 3. & in
Catena Græca. (d) Ut supra in Cat. Græc. & in Psalm. 124.

dum. Quod si quem moveret qua ratione in Ægypto
calceati jubantur edere agnum, Aposto-
li autem sine calcamento ad prædicandum
Evangelium diriguntur; is considerare debet,
quia in Ægypto positus debet adhuc morsus
cavere serpentis, multa enim venena in Ægypto
& qui typo pascha celebrat, patere potest vul-
neri; qui autem minister est veritatis, venena
non trepidat. *Gregorius* in hom. (17. in Evang.)
Omnis autem qui salutat in via, ex occasione
salutat itineris, non ex studio optandæ salutis.
Qui igitur non amore æternæ Patriæ, sed præ-
miorum ambitu salutem audientibus prædicat,
quasi in itinere salutat: quia ex occasione, &
non ex intentione salutem audientibus exoptat.
(c) *Chrysostomus*. (c) Bonorum omnium ma-
ter pax est, sine qua cetera inania sunt: pro-
pter quod Dominus discipulis intrantibus domos,
illico pacem jussit proferre tanquam bonorum
indicium, dicens: *In quancumque domum in-
traveritis, primum dicite, Pax huic domui*. *Ambro-
sius* (ubi supra.) Ut scilicet pacis proferamur
nuntium, ipse primus ingressus pacis benedictio-
ne celebratur. *Chrysostomus*. (d) Unde Pon-
tifex Ecclesiæ tradit eam, dicens: Pax vobis.
Implorant autem pacem sancti, non solum
eam quæ versatur inter homines ad invicem,
sed & eam quæ pertinet ad nos ipsos: nam
sæptus in pectore bellum gerimus, & nullo
molestante turbamur, nec non prava desideria
contra nos crebro insurgunt. *Titus*. Dicitur au-
tem, *Pax huic domui*, scilicet habitantibus do-
mum: (2) omnes alloquantur, majores pariter,
& minores; neque cum indignis vestra
salutatio dirigetur: unde subditur: *Et si ibi fue-
rit filius pacis, requiescet super illum pax vestra*;
quasi dicat: Vos quidem proferetis ver-
bum, res autem pacis applicabitur meo judi-
cio, ubicumque dignum esse videbitur. Si quis
autem non sit dignus, non estis delusi, nec ver-
borum vestrorum gratia perit; immo recipi-
atur ad vos; & hoc est quod subditur: *Si au-
tem, ad vos revertetur*. *Gregorius*. Pax enim quæ
ab ore prædicatoris offertur, aut requiescet in
domo, si in ea fuerit: quicumque prædelinatus
ad vitam, & cælestis verbum sequitur, quod
audit; aut si nullus audire voluerit, ipse præ-
dicator sine fructu non erit, quia ad eum pax
revertitur, dum ei à Domino pro labore sui
operis merces recompenfatur. Si autem pax (3)
nostra recipitur, dignum est ut ab eis terrena
stipendia consequamur, quibus patriæ cælestis

tis præmia offerimus: unde sequitur: *In eadem autem domo manete edentes, & bibentes quæ apud illos sunt.* Ecce qui peram, & sacculum portare prohibuit, sumptus, & alimenta ex eadem prædicatione concedit. *Chr. Iosifus.* (a) Sed ne aliquis diceret, Consumo res proprias parando advenis mensam, illum primo intrantem facit tibi pacis donum offerre, cui nihil est æquale, ut scias te majora quam des, suscipere. *Titus.* Vel aliter continua. Quia non estis constituti iudices eorum qui sunt digni, vel indigni, edatis, & bibatis quæ vobis offeruntur ab eis. Dimitte autem mihi eorum qui vos recipiunt examen; nisi vobis quoque sit notum non esse ibi filium pacis: tunc enim fortassis retrocedere debetis. *Theophylactus.* Vide igitur qualiter discipulos mendicare instituit, & pro pretio eos nutrimentum habere voluit: nam subditur: *Dignus est enim operarius mercede sua.* *Gregorius* (hom. 17. in Evang.) Sunt enim jam de mercede operarii, ipsa alimenta sustentationis, ut hic merces de labore prædicationis inchoetur, quæ illic de veritatis visione perficitur. Qua in re considerandum est, quod uni nostro operi duæ mercedes debentur: una in via, quæ nos in labore sustentat; alia in patria, quæ nos in resurrectione remunerat. Merces itaque quæ in præsentia recipitur, hoc in nobis debet agere ut ad sequentem mercedem robustius tendatur. Verus ergo quisque prædicator non ideo prædicare debet ut in hoc tempore mercedem accipiat; sed ideo mercedem recipere ut prædicare valeat. Quisque namque ideo prædicare valeat, ut hic laudis, vel muneris mercedem recipiat, æterna mercede se privat. *Ambrosius.* (Lib. & tit. ut sup. cir. fin.) Subditur virtus alia, ne de domo in domum: quis vaga facilitate demigret: sequitur enim: *Nolite transire de domo in domum:* ut scilicet amore hospitali servemus constantiam, neque aliquam amicitia necesseitudinem facile resolvamus. *Beda* (super in quamcumque domum intraveritis.) Descripto autem diversæ domus hospitio, quid jam in civitatibus agere debeant docet, piis scilicet in omnibus societate secerni: unde sequitur: *Et in quamcumque civitatem intraveritis, & si sepeverint vos manducate quæ apponuntur vobis.* *Theophylactus* (hoc loco.) Quamvis modica existant, & vilia, nihil amplius inquirentes. Denuntiat etiam eis ut operantes miracula homines ad (1) suas prædicationes attraherent: un-

de subdit: *Et curate infirmos qui in illa sunt, & dicit illis: Appropinquavit in vos regnum Dei.* Si enim prius curaveritis, deinde docueritis, prosperabitur sermo, & homines credent regnum Dei appropinquare: non enim curent, nisi hoc aliqua virtus divina perficeret. Sed etiam cum secundum animam curantur, appropinquat in eos regnum Dei, quod longe est ab eo cui dominatur peccatum. *Chr. Iosifus* (hom. 33. in Matth.) Vide autem dignitatem Apostolorum: nihil sensibile monentur proferre, qualia (2) qui circa Moysen, & Prophetas, scilicet bona terrena, sed quædam nova, & mirabilia, scilicet regnum Dei. *Maximus.* (b) Dicitur autem, *Appropinquavit*, non ut ostendat temporis breviteratem, neque enim regnum Dei venit cum observatione; sed ostendit dispositionem hominum ad regnum Dei; quod quidem potentia est in omnibus credentibus, actu vero in his qui respuant corporalem vitam, & solam eligunt spirituales, qui dicere possunt: „Vivo autem non ego, sed vivit in me Christus.“ *Galat. 1. Ambrosius* (Lib. & tit. ut supra.) Deinde docet excutiendum de pedibus pulverem, si quis recipiendos civitatis hospitio non putaverit, dicens: *In quamcumque civitatem intraveritis, & non receperint vos, exeuntes in plateas ejus, dicite: Etiam pulverem pedum, qui adhaesit nobis de civitate vestra, ex-tergimus in vos.* *Beda* (cap. 46. in Luc.) Vel ad contestationem terreni laboris, quem pro illis inaniter susceperunt, vel ut ostendatur usque adeo se ab ipsis nihil terrenum querere ut etiam pulverem de terra eorum non sibi pariantur adherere. Vel per pedes ipsum opus, & incessus prædicationis significatur; pulvis vero quo asperguntur, terrena levitas est cogitationis à qua & summi doctores immunes esse nequeunt. Qui ergo spreverint doctrinam, labores, & pericula docentium, ad testimonium suæ damnationis inflectunt. *Origenes.* (c) Extergendo ergo pulverem pedum in eos, quodammodo dicunt: Pulvis peccatorum vestrorum merito veniet super vos. Et attende, quod quæcumque civitates non suscipiunt Apostolos, sanamque doctrinam, habent plateas, juxta illud Matth. 7., „Lata est via quæ ducit ad perditionem.“ *Theophylactus* (hoc loco.) Et sicut recipientibus Apostolos appropinquare regnum Dei dicitur in beneficium, sic non recipientibus in præjudicium: unde subdit: *Tamen hoc scitote, quia appropinquavit regnum Dei:*

(1) Al. omittitur suas. (2) Al. deest qui.

EX EDIT. P. NICOL. (a) Ubi supra. (b) In Catena Græc. PP. (c) In Catena Græc. PP. In Origene non occurrit, sed ejus parum habet Theophylactus.

Dei: sicut adventus Regis est quibusdam ad penam, quibusdam vero ad honorem: unde de eorum pena subditur: *Dico autem vobis, quia Sodoma in illa die remissius erit, quam illi civitati? Eusebius.* (a) Nam in civitate Sodomitarum non carnerunt Angeli hospitio; sed Lot inventus est dignus eos hospitari. Si ergo ad accessum discipulorum, nec unus invenietur in civitate qui eos recipiat, quomodo non pejor erit civitate Sodomorum? Hic sermo docebatur eos audacter aggredi regulam pauperum: non enim posset consistere civitas, & villa, nec vicus, sine aliquo incolâ noto Deo: nam nec Sodoma subsisteret non reperto Lot, quo recedente tota repente periit. *Beda* (cap. 42. in Luc.) Sodomitarum quoque ipsi, etiam (1) inhospitales fuerint inter cetera carnis, animæque flagitia, nulli tamen apud eos tales hospites, quales Apostoli reperti sunt: & Lot quidem aspectu, & auditu justus erat, non tamen ibi aliquid docuisse, aut signa fecisse perhibetur.

(d) *Ambrosius* (Lib. 7. in Lucam de condemnatione contem. Evan.) Docet Dominus graviore penæ obnoxios fore qui Evangelium non sequendum quam qui legem judicaverunt esse solvendam, dicens: *Vae tibi Corozaim, vae tibi Bethsaida.* *Beda* (cap. 42. in Luc.) Corozaim, Bethsaida, & Capharnaum, Tiberias quoque, quam Joannes nominat, civitates sunt Galilææ, sitæ in litore lacus Genesareth, qui ab Evangelistis mare Galilææ, vel Tiberiadis appellatur. Plangit ergo Dominus has civitates, quæ post tanta miracula, acque virtutes non penituerunt, peioresque sunt Genilibus naturale tantum jus dissipantibus: quia post descripta legis contemptum, Filium quoque Dei, & gloriam ejus spernere non timuerunt: unde sequitur: *Quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes quæ in vobis factæ sunt, olim in cilicio, & cinere sedentes penitarent.* In cilicio; quod de pilis caprarum contextitur, asperam peccati pungentis memoriam significat; in cinere autem mortis considerationem, per quam in pulverem redigimur, demonstrat. Porro in sessione humilitatem propriæ conscientie significat. Impletum autem videmus hodie (2) dictum Salvaroris: quia Corozaim, & Bethsaida præsentem Domino credere noluerunt; Ty-

rus autem, & Sidon & quondam David, ad Salomoni amici fuere, & post evangelizantibus Christi credere discipulis. *Chr. Iosifus* (b) (hom. 38. in Matth.) Deplorat autem Dominus has civitates ad nostrum exemplum, eo quod effusio lacrymarum, & gemitus amarus super patientes insensibilitatem doloris, non modicum antidotum est & ad correctionem patientium, & ad remedium ingemiscientium super eos. Non solum autem per deplorationem inducit eos ad bonum, sed etiam per terrorem: unde sequitur: *Verumtamen Tyro, & Sidon remissius erit, quam vobis in judicio.* Hoc & nos audire debemus: non enim solum illis, sed etiam nobis pejus judicium statuit, nisi ceperimus intrantes ad nos hospites: quorum pulverem præcepit excutere. Cum autem plurima signa fecisset Dominus in Capharnaum, (3) & eum ipsa incolam habuisset, videbatur super alias civitates exaltata; sed propter incredulitatem cecidit in ruinam: unde sequitur: *Et tu Capharnaum usque in caelum exaltata: usque ad infernum demergeris:* ut scilicet judicium sit proportionabile honori. *Beda* (cap. 42.) Duplex autem in hac sententia sensus est. Vel ideo ad infernum demergeris, quia contra prædicationem meam superbiissime restitisti, ut scilicet intelligatur in caelum exaltata per superbiam: vel ideo quia exaltata usque ad caelum meo hospitio, & meis signis, majoribus plecteris supplicis, quia his quoque credere noluit. Et ne quis putaret hanc inceptationem vel tantummodo civitatibus, vel personis convenire quæ Dominum in carne videntes spernabant, & non omnibus qui hodie quoque Evangelii verba despiciunt; consequenter adiunxit, dicens: *Qui vos audit, me audit.* *Cyrillus.* (c) Per quod docet, quicquid per sanctos Apostolos dicit, acceptandum esse: quia qui illos audit, Christum audit. Inevitabilis ergo pena hæreticis imminet, qui Apostolorum negligunt verba: sequitur enim: *Et qui vos spernit, me spernit.* *Beda* (super Qui vos spernit.) Ut scilicet in audiendo quicque, vel spernendo Evangelii prædicationem, non viles qualque personas, sed Dominum Salvatorem, immo ipsum Patrem spernere se, vel audire diceret: nam sequitur: *Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me:* quia in discipulo magister auditur,

(1) P. Nicolai habet contrario sensu hospitales. (2) Al. dictum scilicet. (3) Al. & eam incolam.

EX EDIT. P. NICOL. (a) In eadem Catena. (b) In Catena Græc. PP. ex homilia quod regulares femine viris cohabitare non debeant. Ut ex eodem loco cum sequentibus appendicibus prius consule notabatur, scilicet hom. 38. in Matth. ut vides; quod apponendum est vocibus. Non solum autem, &c. quæ admodum habet Nicolai. (c) In Catena Græcorum Patrum.

& in Filio Pater honoratur. *Augustinus* de Verbis Dom. (serm. 24.) Si autem sermo Dei ad vos quoque pervenit, & in eo loco vos contigit, videte ne spernatis nos, ne ad illum perveniat quod nobis feceritis. *Beda* (ubi supra.) Potest & ita intelligi. *Qui vos spernit, me spernit*; idest, qui non facit misericordiam uni de fratribus meis minimis, nec mihi facit. *Qui autem me spernit*, nolens credere Filium Dei, spernit eum qui me misit: „ quia ego & Pater „ unum sumus: „ *Joan. 10. Titus*. Simul autem in hoc discipulos consolatur; quasi dicat: Non dicatis, Cur imus passuri contumelias? Accomodate linguam: ego praebeo gratiam, in me vestra redundat contumelia.

(e) *Cyrillus*. (a) Supra dictum est, quod Dominus misit discipulos gratia Spiritus Sancti insignitos, & facti praedicationis ministri potestatem super immundos spiritus acceperunt; nunc autem reversi consuetur honorantis eos potentiam: unde dicitur: *Reversi sunt autem septuaginta duo cum gaudio dicentes: Domine, etiam demonia subiiciuntur nobis in nomine tuo. Videbantur quidem gaudere magis quod facti sunt miraculorum auctores, quam quod facti essent praedicationis ministri. Erat autem melius eos gaudere in illis quos ceperant; sicut vocatis per ipsum dicit Paulus Philip. 4. „ Gaudium meum, & corona mea. „ Gregorius 24. Moralium (super illud Job. 32. „ Inspiratio „ Omnipotentis dat intelligentiam, „ cap. 7.) Mirum autem Dominus ut in discipulorum cordibus elationem premeret, iudicium ruinae retulit, quod ipse magister elationis accepit, ut in auctore superbiae discerent quid de elationis vicio formidarent; unde sequitur: *Videbam satanam sicut fulgur de caelo cadentem.* (1) *Basiliius*. (b) Dicitur satanas, eo quod adversatur bono, hoc enim significat nomen Hebraicum; sed diabolus dicitur, eo quod cooperatur nobis in malo, & accusator sit. Natura ejus est incorporea, locus aereus. *Beda* (super illud, *Videbam satanam sicut fulgur*.) Non autem dicit, Modo video, sed Prius videbam, quando corruit. Quod autem ait, *Sicut fulgur*, vel praecipitem de supernis ad ima lapsum significat; vel quia delectus adhuc transfiguratur se in Angelum lucis. *Titus*. Se autem dicit vidisse tamquam iudicem, qui novit incorporeorum passionum. Vel dicit, *Sicut fulgur*, quia natura fulgidus erat ut fulgur; sed factus est tenebrosus propter affectum, quia quod Deus fecit*

(1) *Al. Beda*. (2) *Al.* ab ultima virtute in extremam, &c. (3) *Al.* omittit voluptas. *Ex edit. P. Nicol.* (4) In Catena Graecorum PP. (b) In hom. quod Deus non sit auctor mali. (c) Adversus Eunomium Lib. 3. (d) In Catena Graec. PP. (e) In eadem Catena. (f) In Catena Graecorum PP. ex homiliis in Cant.

bonam, hoc ipse in se alteravit in malum. *Basiliius*. (c) Supernae enim virtutes non sunt naturaliter sanctae, sed secundum analogiam divini amoris mensuram sanctificationis fortuntur. Et sicut ferrum positum in igne non desinit esse ferrum, vehementi tamen flammæ unionem tam effectu, quam aspectu in ignem pertransit; sic & almae virtutes ex participatione ejus quod est naturaliter sanctum, insitam habent sanctificationem: neque enim cecidisset satanas, si natura fuisset insusceptibilis mali. *Cyrillus*. (d) Vel aliter. *Videbam satanam sicut fulgur de caelo cadentem*, idest (2) a suprema potentia in extremam fragilitatem. Nam ante Salvatoris adventum subegerat sibi orbem, & ab omnibus colebatur; sed cum unigenitum Verbum Dei de caelo descendit, corruit tamquam fulgur, quia conculcatur ab adorantibus Christum: unde sequitur: *Et ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones*. *Titus*. Serpentes quidem aliquando figuratim in deserto mordebant Judaeos, & necabant eos, eo quod infideles erant; venit autem qui serpentes illos perimeret aeneus serpens crucifixus, ut si quis credens in eum prospexerit, liberetur a moribus, & salvetur. *Chrysostomus*. (e) Deinde ne putarem hoc dici de bestis, subiunxit: *Et supra omnem virtutem inimicem*. *Beda* (super *Dedi vobis potestatem*.) Hoc est omne genus immundorum spirituum de obsessis corporibus eiciendi: & quantum ad ipsos subdit: *Et nihil vobis nocet*; quamvis & ad litteram possit accipi: Paulus enim a viperam vasculum nihil mali patitur, & Joannes hausto veneno non laeditur. Hoc autem inter serpentes qui dente, & scorpiones qui cauda nocent, distat arbitror, quod serpentes aperte savientes, scorpiones clanculo insidiantes, vel homines, vel demones significant. Vel serpentes qui inchoandis virtutibus venena pravae persuasionis obijciunt; scorpiones qui consummatas virtutes ad finem vitare intendunt. *Theophylactus* (hoc loco.) Vel serpentes sunt qui visibiliter nocent: veluti fornicationis, & homicidii demon, qui vero invisibiliter nocent, scorpiones vocantur, sicut in vitis spiritualibus. *Gregorius* Nisenus. (f) Voluptas etiam serpens dicitur in Scriptura, cujus natura est quod si caput ejus muri stricturnam attigerit, totum sequens corpus ad se trahit: sic natura necessarium concessit homini domicilium; sed per hanc necessitatem aggreddens (3) voluptas animam

mum ad immoderatum quemdam ornatum pervertit; ad hoc subsequentem avaritiam trahit, quam impudicitia sequitur, idest ultimum membrum, & cauda bestialitatis. Sed quemadmodum non est per caudam serpentem retrahi, sic non est incipiendum ab ultimis ad evellendum voluptates, nisi quis priorem adicum (1) obtulerit malitia. *Athanasius* (in serm. de Passione, & Cruce.) Deludunt autem nunc per Christi virtutem pueri voluptatem, quae quondam seducebat grandævos; & virgines perseverant conculcantes serpentinae voluptatis fallacias. Sed & quidam ipsum aculeum scorpionis, idest diaboli, conculcantes, scilicet mortem, non timentur interitum; verbi gratia, martyres facti; plerique vero postpositis terrenis libero gressu conversantur in caelis, principem aeris non timentes. *Titus*. Sed quia laetitia qua eos laetabat, inanem gloriam sapiebat: gaudebant enim quod quasi sublimes effecti, terribiles hominibus, & demonibus erant: ideo Dominus subiungit: *Verumtamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus subiiciuntur vobis*. *Beda* (cap. 42. in Luc.) De subjectione spirituum, cum caro sint, gaudere prohibentur, quia spiritus eijcere, sicut & virtutes alias facere, interdum non est ejus meriti qui operatur; sed invocatio nominis Christi hoc agit ad condemnationem eorum qui invocant, vel ad utilitatem eorum qui vident, & audiunt. *Cyrillus*. (a) Sed cur, Domine, non finis laetari in honoribus a te collatis, cum scriptum sit Psalm. 88. „ In nomine tuo exultabunt tota die? „ Sed Dominus eos ad majus gaudium erigit: unde subdit: *Gaudete autem, quia nomina vestra scripta sunt in caelis*. *Beda* (ubi supra in fin.) Quasi dicat: Non oportet vos de demonum humiliatione, sed de vestra sublimatione gaudere. Salubriter autem intelligendum est, quod si ve caelestia, si ve terrestria quis opera gesserit, per hoc quasi litteris annotatus apud Dei memoriam sit aeternaliter affixus. *Theophylactus* (super *Quia nomina vestra scripta sunt*.) Scripta sunt enim nomina sanctorum in libro vitae, non (2) in caelo, sed memoria Dei, & gratia. Et diabolus quidem desuper cadit; homines vero inferius existentes superius ascribuntur in caelis. *Basiliius*. (b) Quidam autem sunt qui scribuntur quidem non in vita, sed

S. Thom. Oper. Tom. IX.
(1) *Al.* obtulerit. (2) *Al.* in caelo. (3) *Al.* propter plurimum. (4) *Al.* filii patris pater est.

Ex edit. Nicol. (a) In eadem Catena. (b) In Esai. 4. super illud vers. 3. *Sanctus vocabitur omnis qui scriptus est in vita in Hierusalem.* (c) Ubi supra. (d) Ibidem. (e) In Matth. (f) In Catena Graecorum PP. Habetur apud illum partim oratione contra Sabelli gregales, quo ad priorem appendicem, partim orat. contra gentes, & secundum aliam inscriptionem contra idola, quo ad posteriorem.

secundum Hieremiam in terra, ut secundum hoc intelligatur duplex quaedam desertio, horum quidem ad vitam, illorum ad perditionem. Quod autem dicitur Psalm. 68. „ *Deleantur* „ tur de libro viventium, „ intelligitur de his qui digni putabantur in libro Dei conscribi: & secundum hoc fieri dicitur scripturae mutatio, quando a virtute delabuntur in peccatum; vel e contra.

(f) *Theophylactus* (hoc loco.) Sicut benignus pater videns filios suos dirigi, gaudet; sic & Christus exultat, quod Apostoli tantis bonis facti sunt digni: unde dicitur: *In ipsa autem hora exultavit in Spiritu Sancto*. *Cyrillus*. (c) Inspexit quidem per spiritus operationem quam Apostolis tradidit, (3) plurimum acquisitionem: unde in Spiritu Sancto laetatus dicitur, idest in effectibus, qui per Spiritum Sanctum proveniunt: quasi enim amator hominum, gaudii deputabat materiam conversionem errantium; & de quo gratias agit: unde sequitur: *Confiteor tibi Pater Domine caeli & terrae*. *Beda* (cap. 43. in Luc. in initio.) Confessio non semper penitentiam, sed & gratiarum actionem significat, ut in Psalmis saepissime legimus. *Cyrillus*. (d) Ecce autem, inquit illi quorum corda perversa sunt, gratias refert Filius Patri tamquam minor. Sed quid impedit consubstantiali Filium laudare proprium Genitorem, mundum salvantem per eum? Quod si confessio confessionis causa hunc esse minorem, aspice quod vocat eum Patrem suum, & Dominum caeli & terrae. *Titus*. (e) Alia enim per Christum ex non entibus producta sunt; sed solus ipse incomprehensibiliter a Patre est genitus: solus enim Unigeniti tamquam veri (4) filii naturaliter Pater est: unde solus Patri dicit, *Confiteor tibi Pater*; hoc est, glorifico te. Nec mireris si Patrem Filium glorificat: tota enim hypostasis Unigeniti, Genitoris est gloria: nam quae facta sunt, & caelum, & Angeli, gloria sunt creatoris; verum, quia haec nimis infime sita sunt respectu dignitatis ipsius, solus Filius, cum Deus perfecte sit similis genitro, perfecte glorificat Patrem. *Athanasius*. (f) Novimus etiam sapius Salvatorem humana proferre, habet enim adjunctam humanitatem divinitas; nec tamen propter corporis tegimen Deum ignores. Sed quid respondent

R 2